

KU LEUVEN

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID

Academiejaar 2018 - 2019

Masterpaper

**Hoe passen de preferentiële oorsprongsregels in ASEAN en de EU binnen zijn
multilaterale omkadering in de WHO?**

Promotor: PROF. DR. G. VAN CALSTER

BEGELEIDER: DHR. F. GRAAFSMA

Masterscriptie ingediend door

Louise DELFORGE

**Bij het eindexamen voor de graad
van MASTER IN DE RECHTEN**

KU LEUVEN

FACULTEIT RECHTSGELEERDHEID

Academiejaar 2018 - 2019

Masterpaper

**Hoe passen de preferentiële oorsprongsregels in ASEAN en de EU binnen
zijn multilaterale omkadering in de WHO?**

Promotor: PROF. DR.
G. VAN CALSTER

BEGELEIDER: DHR. F.
GRAAFSMA

Masterscriptie ingediend door
Louise DELFORGE
Bij het eindexamen voor de graad van
MASTER IN DE RECHTEN

Inhoudsopgave

DANKWOORD	1
SAMENVATTING	3
INLEIDING: VRIJHANDELSVERDRAGEN BOTH BUILDING BLOCKS AND STUMBLING BLOCKS?	4
HOOFDSTUK I. PREFERENTIËLE OORSPRONGSREGELS IN MULTILATERALE CONTEXT	9
HOOFDSTUK II. PREFERENTIËLE OORSPRONGSREGELS EN REGIONALE INTEGRATIE: OVERZICHT EUROPESE UNIE EN ASEAN	13
AFDELING I. DE EUROPESE UNIE	13
AFDELING II. ASEAN.....	20
§1. <i>Oprichting en uitbreiding ASEAN</i>	20
AFDELING III. VERGELIJKING OORSPRONGSREGELS ASEAN – EUROPESE UNIE	25
HOOFDSTUK III. MULTILATERALE OMKADERING: INSTITUTIONELE EN VERDRAGSRECHTELIJKE ANTWOORDEN OP VRAAGSTUKKEN INZAKE PREFERENTIËLE OORSPRONGSREGELS	30
AFDELING I. ARTIKEL XXIV GATT: ‘HANDEL MET DERDEN NIET BEMOEILIJKEN’	30
AFDELING II. REMEDIËRING AAN ONDERHANDELINGSMECHANISME: VERSCHUIVING FORA VERMIJDEN NAAR REGIONAAL VLAK.....	32
AFDELING III. TRANSPARANTIEMECHANISME INZAKE VRIJHANDELSVERDRAGEN NIET MEER ZO TRANSPARANT.....	38
AFDELING IV. BEPERKTE GESCHILLENBESLECHTING: OORZAKEN	39
HOOFDSTUK IV. CASE STUDIES: BEOORDELING OORSPRONGSREGELS IN CONCRETO	40
AFDELING I. DE EUROPESE UNIE	41
§1. <i>Landbouwbeleid impact assessment (en gevolgen voor visserij in vrijhandelsverdragen van de Europese Unie)</i>	41
§2. <i>Impact assessment oorsprongsregels in verdragen met ACP landen</i>	45
AFDELING II. ASEAN.....	47
§1. <i>Impact assessment: externe handelsrelaties inzake landbouw met economisch sterkere landen</i>	47
§2. <i>Impact assessment: vrijhandelsverdragen met economisch even sterke of minder sterkere handelspartners</i>	49
BIBLIOGRAFIE	51

WETGEVING.....	51
RECHTSPRAAK	52
RECHTSLEER	53

DANKWOORD

Graag zou ik enkele mensen willen bedanken voor hun hulp bij het verwezenlijken van deze thesis.

Eerst en vooral zou ik graag de professoren G. Van Calster en J. Wouters willen bedanken voor de unieke mogelijkheid dit uiterst interessante onderwerp te mogen onderzoeken. Verder zou ik ook graag mijn begeleider, dhr. F. Graafsma bedanken voor de uitstekende begeleiding van mijn thesis met de uitgebreide feedback en interessante suggesties en aanbevelingen, waarvan ik dankbaar gebruik gemaakt heb.

Verder zou ik ook zeer graag dhr. B. Van Tassel, Eerste Secretaris aan de Belgische Ambassade in Tokio, willen bedanken voor de zeer interessante ‘insider’ opmerkingen bij de conclusie van mijn thesis. Daarnaast zou ik ook zeer graag dhr. Inama, een autoriteit op het vlak van oorsprongsregels, willen bedanken voor enerzijds zijn werken en anderzijds, voor via e-mail heeft kunnen leveren aan mijn thesis.

Mijn interesse voor dit onderwerp werd gewekt in mijn eerste master, wanneer ik voor mijn masterseminarie schreef over preferentiële oorsprongsregels voor goederen afkomstig uit bezette gebieden en ik ben heel blij dat ik nu in de diepte dit onderwerp heb kunnen onderzoeken en ik ben er nu volledig van overtuigd dat ik hier later in wil verder gaan.

Van uit de grond van mijn hart zou ik mijn ouders willen bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun en mijn twee broers, samen zijn we de drie musketiers: één voor allen, allen voor één! Ik zou tot slot ook nog een aantal bijzondere mensen willen bedanken, die mijn studententijd onvergetelijk hebben gemaakt. Menige vriendschappen zal ik altijd met mij meedragen dus dankjewel Elke Lamberts, Nuria Simoens, de gehele Zuid 1, Arnout Verboven, Tom De Weer, Lien Van Den Broeck, Soetkin Janssens, Daniel Cortez, Naomi Van Den Broeck en nog vele anderen.

Semper magis!

Voor oma.
(† maart 2018)

SAMENVATTING

Het inherente comparatieve voordeel in productiekosten is een van de grondvesten van de internationale vrijhandel. Daardoor kunnen producenten op basis van productiekosten kiezen waar het meest voordelig is om hun goederen te (laten) produceren en/of hun grondstoffen te halen. Echter ligt door de explosie van vrijhandelsverdragen het competitieve voordeel niet meer in het comparatieve voordeel, maar in de tariefverminderingen toegestaan in het kader van regionale integratie. Hierdoor zijn zij zowel *building blocks* als *stumbling blocks*. *Building blocks* door economische integratie (met impact op de werkgelegenheid) maar ook *stumbling blocks* door enerzijds de strikte inhoudelijke en administratieve vereisten en anderzijds door de bemoeilijking de grondstoffen van derde landen zomaar te gebruiken in het produceren van goederen op het grondgebied van een van de handelspartners. Belangrijk is op te merken dat als gevolg van enerzijds globale tariefverminderingen en anderzijds de stijgende complexiteit door de transnationale productieketens, de complexiteit van oorsprongsregels echter een reëel probleem wordt. Ze worden als het ware 'the next frontier' na de tariefconcessies als gevolg van verschillende multilaterale onderhandelingsrondes, die gezorgd hebben voor een gestage vermindering van de MFN-tarieven, wat een verklaring is voor de lage *preferential use* omdat deze niet meer kan opwegen tegen de *preferential margin*.

Oorsprongsregels zijn een *preference passport*. Op basis van de *regional value content*, *change of tariff classification* of kwalificerende transformatieprocessen bepalen zij of het goed aanspraak maakt op tariefverminderingen. Bilaterale, diagonale en volledige cumulatie zorgen voor verdere regionale integratie en verdere verwevenheid. Onderscheid dient gemaakt te worden tussen *market-driven* en *policy-driven integration*: economische integratie door het aanwezig zijn van een gemeenschappelijk handelsbeleid is des te groter wanneer het gaat om *policy-driven integration*. ASEAN is een voorbeeld van het eerste, PANEURO van het tweede. Oorsprongsregels hebben echter een inherent diplomatiek aspect: economisch sterkere spelers oefenen vaak gewicht uit in onderhandelingen om gunstigere oorsprongsregels te verkrijgen en dit is des te waarschijnlijker bij grote verschillen in economische ontwikkeling. Het multilaterale handelssysteem is een essentiële speler deze economische impact van de oorsprongsregels in te dijken. Op het niveau van de WHO zijn er verschillende mogelijkheden om de *mutual understanding* te verhogen. Duidelijke ideeën liggen aan de grondslag van de WHO en zouden moeten bewaard worden. Verder zou moeten benadrukt worden dat de oorsprongsregels puur objectief benaderd moeten worden, wat niet evident is in de huidige vormen van diepere economische integratie. Transparantie is ook zeer belangrijk en het

transparantiemechanisme zou terug werkelijk inhoud moeten krijgen en als laatste zou een geschillenbeslechtingmechanisme op vlak van de WHO oplossingen kunnen bieden.

Dat deze oorsprongsregels economische impact hebben, komt onder andere naar voor in de oorsprongsregels om preferentiële oorsprong te verwerven in vis gevangen in de EEZ. Voor Afrikaanse landen is het namelijk niet mogelijk de vereiste bemanningsvereisten van de EU zomaar te voldoen, omdat zij geen uitgebouwde vloot hebben. In ASEAN zijn de bemanningsvereisten zelfs versterkt in hun vrijhandelsverdrag met Japan, maar spoorloos verdwenen in hun vrijhandelsverdrag met Korea.

INLEIDING: VRIJHANDELSVERDRAGEN BOTH BUILDING BLOCKS AND STUMBLING BLOCKS?

0.1 *MACHINE, TOURNEZ VITE: REGIONALE INTEGRATIE TRADE DIVERSION OR TRADE CREATION?*¹ – De theorie van het comparatieve voordeel betekent dat bij specialisatie van landen in de productie van goederen waarin zij het meest efficiënt zijn onder andere qua productiekosten, de globale wereldhandel hiervan voordeel ondervindt omdat de gegarandeerde competitiviteit voor de laagste prijzen zorgt.² Statistisch bewijs is aanwezig dat dit effectief voordeel oplevert en bovendien is er zelfs sprake van een impliciet comparatief voordeel, bij het constant houden van kapitaal en arbeid, omdat productiekosten sowieso verschillen tussen landen.³ Beschermen van consumentenbelangen en nationale belangen zijn nobele doeleinden, maar als de slinger doorslaat resulteert dit in excessief materialisme enerzijds en gevaarlijk protectionisme anderzijds.⁴ Nationale belangen zijn een sterke rechtvaardigingsgrond voor restricties maar kunnen leiden tot opnieuw kwantitatieve en niet-kwantitatieve (hinderlijke) beperkingen aan import en export wanneer de balans opnieuw te ver doorslaat naar de foute kant.⁵ De WHO, opgericht in de Uruguay Ronde, is een noodzakelijke toezichthouder op de spelregels van het multilateraal handel

¹ Le Monde Diplomatique, 'Le spectateur impatient', Le Monde Diplomatique', juillet 2018, 28 ; M. J. TREBILCOCK, *Understanding trade law*, 2011, Edward Elgar, Massachusetts, 48 – 49

² Theorie van D. RICARDO; D. ALLESSANDRINI, "WTO and current trade debate: an enquiry into the intellectual origins of free trade thought", *Int. T.L.R.*, 2005, (53) 56 – 57; B. DE MEESTER en J. WOUTERS, *The World Trade Organisation: A Legal and Institutional Analysis*, 2007, Antwerpen, Intersentia, 3; https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact3_e.htm (laatst geconsulteerd 31 oktober 2018)

³ D. ALLESSANDRINI, "WTO and current trade debate: an enquiry into the intellectual origins of free trade thought", *Int. T.L.R.*, 2005, (53) 56; B. DE MEESTER en J. WOUTERS, *The World Trade Organisation: A Legal and Institutional Analysis*, 2007, Antwerpen, Intersentia, 3

⁴ D. ALLESSANDRINI, "WTO and current trade debate: an enquiry into the intellectual origins of free trade thought", *Int. T.L.R.*, 2005, (53) 59

⁵ https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact3_e.htm (laatst geconsulteerd 31 oktober 2018); B. DE MEESTER en J. WOUTERS, *The World Trade Organisation: A Legal and Institutional Analysis*, 2007, Antwerpen, Intersentia, 4

voeren: “*being desirous of contributing to these objectives by entering into reciprocal and mutually advantageous arrangements directed to the substantial reduction of tariffs and other barriers to trade and to the elimination of discriminatory treatment in international commerce.*”⁶

0.2 COMPLEXITEIT DOOR PROLIFERATIE: LAAG PREFERENTIEGEBRUIK, *NTB – NEXT FRONTIER?*⁷ – De steunpilaren van het multilaterale handelssysteem zijn enerzijds het meestbegunstigde natiebeginsel – onvoorwaardelijke verschaffing van gunstbehandelingen aan alle andere leden (ook de MFN-tarieven) – en anderzijds het principe van nationale behandeling – eens de goederen de markt zijn binnengelaten, geen minder gunstigere behandeling mogen krijgen dan nationale goederen.⁸ Gezien de MFN-tarieven gekoppeld zijn aan de meestbegunstigde natie-behandeling, zijn de MFN-tarieven dus eigenlijk de hoogste tarieven die de Leden van de WHO aan elkaar mogen opleggen en het verschil tussen de *bound tariff* en *applied tariff* is de *binding overhang*.⁹ Een combinatie van het reële gevaar van ‘freeriding’ en bescherming van nationale handelsbelangen heeft geleid tot een explosie (*spaghetti bowl*) van vrijhandelsverdragen onder de auspiciën van de WHO, overeenkomstig de uitzondering ingebed in artikel XXIV GATT, wat zijn rechtvaardiging vindt in dat douane-unies kunnen gelijkgesteld worden met één land, vrijhandelszones als alternatief voor minder verregaande economische integratie en bovendien wilden Leden niet zomaar afstand doen van de vrijhandelsverdragen in werking op dat moment.¹⁰ Deze bepaling biedt namelijk de mogelijkheid tot regionale liberalisatie van *substantially all the trade* tussen Leden in de vorm van een vrijhandelszone of een douane-unie, onder de voorwaarde dat handel met derden niet bemoeilijkt wordt. Het regionale karakter van ‘regionale integratie’ dient met een korrel zout genomen te worden: transcontinentale vrijhandelsverdragen als CETA en het EU-Japan vrijhandelsverdrag zijn geen uitzonderingen.¹¹ Is de Achilleshiel van het

⁶ Preamble to the Agreement Establishing the World Trade Organisation, https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto.pdf (laatst geraadpleegd 23/04/2019); B. DE MEESTER en J. WOUTERS, *The World Trade Organisation: A Legal and Institutional Analysis*, 2007, Antwerpen, Intersentia, 6

⁷ A. G. TEVINI, “ASEAN’s Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements”, 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 1010

⁸ Arts. I and III GATT (https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47.pdf; laatst geraadpleegd 23/04/2019); B. DE MEESTER en J. WOUTERS, *The World Trade Organisation: A Legal and Institutional Analysis*, 2007, Antwerpen, Intersentia, 23; <http://blogs.worldbank.org/trade/picture-trade-types-tariffs-explained> (geraadpleegd 12/04/2019)

⁹

¹⁰ B. DE MEESTER en J. WOUTERS, *The World Trade Organisation: A Legal and Institutional Analysis*, 2007, Antwerpen, Intersentia, 26; C.A. FLORES en J. GLADSTONE, “Free trade agreements: compliance with rules of origin and utilisation of preferential tariffs”, *Int. T.L.R.* 2017, (113) 114 – 115; M. J. TREBILCOCK, *Understanding trade law*, 2011, Edward Elgar, Massachusetts, 44 – 45; X, “the noodle bowl: why trade agreements are all the rage in Asia”, *The Economist*, 3 september 2009 (geconsulteerd 31/10/2018)

¹¹ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>; A. REICH, “Bilateralism versus multilateralism in international economic law: applying the principle of subsidiarity”, *U. Toronto L. J.*, 2010, 264; J. WANG, “China, India and regional economic integration in Asia: the policy and legal dimensions”, *S.Y.B.I.L.*, 2006, (269) 269 – 270

multilaterale handelssysteem de afwezigheid van het *quid pro quo*-karakter omdat dit de *collateral 'damage'* van iedereen een gelijke gereedchapskist te verschaffen?¹² Ook al bevorderde het nieuwe, globale doel voor de internationale handel door de WHO en het Bretton-Woods stelsel de broodnodige stabiliteit, economische groei, anti-protectionisme en algemeen welvaren in een post-Tweede Wereldoorlog tijdperk, toch bleef regionale integratie tussen landen onderling een constante doorheen de geschiedenis.¹³ Gebruik makend van hun soeverein recht om hun eigen handelspartners te kiezen, zijn economisch sterke spelers een voorstander van een *tailor-made regime*, gezien dat zij ook vaak het overwicht hebben in de onderhandelingen en daardoor krijgt een vrij technisch thema als de oorsprongsregels een belangrijke diplomatieke grondslag.¹⁴ Analogie kan gemaakt worden met het zogenaamde *prisoners dilemma*: is de coöperatieve of de niet-coöperatieve strategie op multilateraal niveau optimaal?¹⁵ Tussen de 157 deelnemende landen aan de huidige Doha Ronde dienen alle beslissingen bij consensus worden genomen en bovendien is er ook nog het principe *'nothing is agreed until everything is agreed'*, wat getuigt dat het decentraliserende effect van vrijhandelsverdragen ook voor een verhoging van de efficiëntie in onderhandelen zorgt maar daardoor verschuift de focus naar *trade blocs* op regionaal niveau en is minder gericht op multilaterale projecten.¹⁶ De proliferatie van vrijhandelsverdragen, die steeds meer omvattender zijn inzake harmonisatie van aspecten van economische integratie, zorgt voor (bijkomende) complexiteit en aldus een potentiële onderbenutting van vrijhandelsverdragen ('laag preferentiegebruik') en de boosdoeners daarvan zijn voornamelijk de preferentiële oorsprongsregels, zowel de substantiële als de administratieve kant: zo bedroeg bijvoorbeeld het gemiddeld preferentiegebruik van EU-exporteurs 71 % en aan Koreaanse kant 87 % in het EU-Korea vrijhandelsverdrag.¹⁷ Aan het voldoen van de preferentiële oorsprongsregels is namelijk een kost verbonden, die mogelijks niet kan opwegen tegen het verschil tussen het MFN-tarief en de tariefconcessies zelf en zeker voor Kmo's, in vergelijking

¹² D. MCRAE, "MFN in the GATT and the WTO", 7 *Asian J. WTO & Int'l Health L. & Pol'y*, 2012, 2; A. VAN DE HEETKAMP, R. TUSVELD, *Origin management: Rules of Origin in Free Trade Agreements*, 2011, Heidelberg Dordrecht Londen New York, Springer, 46; M. J. TREBILCOCK, *Understanding trade law*, 2011, Edward Elgar, Massachusetts, 37 – 38

¹³ M. JOHNSTON en M.J. TREBILCOCK, "Fragmentation in international trade law: insights from the global investment regime", *World T.R.* 2013 12 (4), (621) 624

¹⁴ A. REICH, "Bilateralism versus multilateralism in international economic law: applying the principle of subsidiarity", *U. Toronto L. J.*, 2010, 274

¹⁵ A. REICH, "Bilateralism versus multilateralism in international economic law: applying the principle of subsidiarity", *U. Toronto L. J.*, 2010, 281 – 282

¹⁶ https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/update_e.htm; M.D. FROESE, "Mapping the scope of dispute settlement in regional trade agreements: implications for the multilateral governance of trade", *World T.R.* 2016, 15 (4), (563) 564

¹⁷ Verslag van de Commissie aan het EP en de Raad: Jaarlijks Verslag over de uitvoering van de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Korea, Com (2017) 614 final, 7-8; M.D. FROESE, "Mapping the scope of dispute settlement in regional trade agreements: implications for the multilateral governance of trade", *World T.R.* 2016, 15 (4), (563) 564

met de grote *multinationals*.¹⁸ Op het gewijzigde toneel van de internationale vrijhandel met name door de opmars van de transnationale productieketens ('*global value chains*') kan het niet alleen kostelijk maar zelfs ook problematisch zijn de oorsprong van een goed vast te leggen.¹⁹ Transnationale productieketens kunnen 'spinnenwebben' (inputs assembleren in een welbepaalde plaats en nadien vershippen) of 'slangen' (inputs verwerken en opnieuw vershippen om hetzelfde door te gaan tot ze vershippt worden voor de verkoop in de *retail*) zijn en velen kunnen ook nog een combinatie van beiden zijn.²⁰ Globalisatie en technologische vooruitgang hebben gezorgd voor een fragmentatie van het productieproces over tijd en ruimte, waardoor de nauwkeurigheid en ondubbelzinnigheid van de oorsprongsregels alleen nog maar belangrijker is geworden.²¹ Het nadelig effect van regionale integratie mag echter niet zomaar overschat mag worden want hoe lager de MFN-tarieven, hoe minder nadelig een vrijhandelsverdrag is ten opzichte van derden aangezien zij slechts voor een beperkte *trade diversion* zorgen wanneer het MFN-tarief 2 % bedroeg en zij dit herleiden naar 0 %, in tegenstelling tot wanneer het MFN-tarief 20 % bedroeg en zij dit herleiden naar 0 % want dan zou de *trade diversion* veel groter zijn.²² Hoe minder nadelig tarifaire handelsbarrières zijn en worden, echter, hoe belangrijker het is de niet-tarifaire handelsbarrières te bestrijden.²³ In het vrijhandelsverdrag tussen de EU en Japan hebben de administratieve vereisten om te bewijzen dat men voldoet aan de preferentiële oorsprongsregels ervoor gezorgd dat de import administratief zelfs gecompliceerder is dan voor de inwerkingtreding van het vrijhandelsverdrag²⁴

0.3 *TRADE KNOTS = BOTH STUMBLING BLOCKS AND BUILDING BLOCKS: OORSPRONGSREGELS INHERENT VERBONDEN MET TARIEFCONCESSIES* – Preferentiële oorsprongsregels hebben tot doel te bepalen welke goederen in aanmerking komen voor tariefverminderingen: of substantiële verandering heeft plaatsgevonden in het betrokken land is het 'alfa en omega' voor de beoogde economische integratie tussen de landen. Het schoentje wringt echter wanneer de beoogde economische integratie de wrange bijmaak krijgt van protectionisme in een krampachtige poging *trade*

¹⁸ C.A. FLORES en J. GLADSTONE, "Free trade agreements: compliance with rules of origin and utilisation of preferential tariffs", *Int. T.L.R.* 2017, (113) 113 – 114

¹⁹ G. FELBERMAYR, F. TETI, E. YALCIN, "On the profitability of trade deflection and the need for rules of origin", *IDEAS Working Paper Series from RePEc*, 2018, https://ideas.repec.org/p/ces/ceswps/_6929.html , 2; P.C. MAVROIDIS, E. VERMULST, "The Case for Dropping Preferential Rules of Origin", *Journal of World Trade* 52, no 1, 2018, (1) 2, M. J. TREBILCOCK, *Understanding trade law*, 2011, Edward Elgar, Massachusetts, 52

²⁰ https://www.wto.org/english/tratop_e/roi_e/marti_escaith22916.pdf (geraadpleegd 27/04/2019), 8

²¹ P. BRENTON P. and M. MANCHIN, The Role of Rules of Origin, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 12

²² A. MAVROIDIS, *Trade in Goods*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 222

²³ A. G. TEVINI, "ASEAN's Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements", 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 999

²⁴ E-mail dhr. B. Van Tassel, Eerste Secretaris Belgische Ambassade Tokio

deflection te proberen vermijden. Daardoor ontstaat het risico dat het comparatieve voordeel niet meer gelegen is in de meest efficiënte productie, maar in de verworven tariefverminderingen wanneer een goed voldoende substantieel gewijzigd is op het grondgebied van een van de handelspartners. Deze economische verwevenheid (*building blocks*) tussen handelspartners wordt verder nog bewerkstelligd door alle vormen en kleuren van cumulatie waardoor het handelsbeleid van vele landen verstrikt geraakt in *trade knots*.²⁵ Stijgende complexiteit en intransparantie (*stumbling blocks*) alom dus, omdat productie van goederen bijna altijd lokale grondstoffen vereist en preferentiële toegang vaak niet zo evident is als er ook *non-originating materials* aanwezig zijn.²⁶ Hierdoor stelt de vraag zich naar de economische impact van de oorsprongsregels op internationale handel, enerzijds voor de importeurs/exporteurs en anderzijds voor beleidsmakers. Zowel het inhoudelijke als het administratieve luik zijn belangrijk, omdat het administratieve luik de verzekering is van het verwezenlijkt zijn van het inhoudelijke luik.²⁷ Grenzen stellen aan de oorsprongsregels dient gekaderd te worden binnen de WHO als toezichthouder en pleitbezorger van het multilaterale handelssysteem en hoe op verdragsrechtelijke en institutionele wijze een antwoord geformuleerd kan worden op de uitdagingen die verschillende vormen van regionale integratie (douane-unie, vrijhandelszone, ...).²⁸ De groeiende complexiteit van de preferentiële oorsprongsregels stelt de vraag naar hoe en of deze, intern beschouwd, zelf geharmoniseerd kunnen worden of extern minstens onder controle gehouden kunnen worden door een transparantiemechanisme, onderhandelingsmechanismen en adequate geschillenbeslechting op multilateraal niveau om de economische impact minstens overzichtelijk te houden en daarnaast ook in te proberen perken. Analogie bestaat tussen de harmonisatie van oorsprongsregels en de verschillende vormen van economische integratie: de kans is klein dat de oorsprongsregels geharmoniseerd zijn binnen een vrijhandelszone, maar die wordt aanzienlijk groter in een douane-unie of gemeenschappelijke markt.²⁹ Hoe hoger de verwevenheid, hoe groter de kans dat niet enkel tarifaire maar ook niet-tarifaire barrières

²⁵ G. FELBERMAYR, F. TETI, E. YALCIN, “On the profitability of trade deflection and the need for rules of origin”, J. YI, “Rules of origin and the use of free trade agreements: a literature review”, *World Customs Journal*, volume 9 number 1, (43) 43; *IDEAS Working Paper Series from RePEc*, 2018, https://ideas.repec.org/p/ces/ceswps/_6929.html, 2

²⁶ J. COYLE, “Rules of origin as instruments of foreign policy: an analysis of the integrated sourcing initiative in het U.S.-Singapore Free Trade Agreement”, *Yale Int’l L.*, 2004, (545) 550; Communication from the Commission on the management of preferential tariff arrangements, COM (97) 402 final, 11; A. REICH, “Bilateralism versus multilateralism in international economic law: applying the principle of subsidiarity”, *U. Toronto L. J.*, 2010, 266 – 267

²⁷

²⁸ B. HOEKMAN, S. INAMA, “Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation?”, *East Asian Economic Review*, 2018, vol. 22, 1, (3) 4

²⁹ A. G. TEVINI, “ASEAN’s Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements”, 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 999; J. WANG, “China, India and regional economic integration in Asia: the policy and legal dimensions”, *S.Y.B.I.L.*, 2006, (269) 270 – 271

opgeheven of minstens geremedieerd moeten worden, ten koste natuurlijk van autonomie om tot op zekere hoogte beslissingen te nemen over het eigen handelsbeleid.³⁰ De verzoening van de bonte kleuren van regionale integratie met dit multilateralisme zal hoogstwaarschijnlijk een van de belangrijkste uitdagingen worden voor het multilaterale handelssysteem.³¹

HOOFDSTUK I. PREFERENTIËLE OORSPRONGSREGELS IN MULTILATERALE CONTEXT

1.1 OORSPRONG VAN DE OORSPRONGSREGELS: PREFERENTIËLE OORSPRONGSREGELS INHERENT DISCRIMINEREND KARAKTER ('PREFERENCE PASSPORT')³² – Bij de oorspronkelijke onderhandelingen van GATT in 1974 was er niet zo heel veel interesse voor oorsprongsregels, gezien het feit dat de onderhandelaars vooral wilden inzetten op het onvoorwaardelijke 'meestbegunstigde natie'-beginsel, maar in 1951 en 1952 was er toch min of meer een koerswending en werden, weliswaar vruchteloze, pogingen ondernomen tot harmonisatie van de oorsprongsregels.³³ Oorsprongsregels worden over het algemeen omschreven als de economische band tussen een land en een welbepaald goed, in plaats van de band tussen een land en een welbepaald goed op basis van de geografische locatie: zij zorgen ervoor dat de preferenties enkel worden verschaft aan goederen afkomstig van dat land.³⁴ Oorsprongsregels hebben dus een dubbele taak: enerzijds moeten zij een goed identificeren als zijnde van buitenlandse afkomst, maar anderzijds ook of dat goed aanspraak maakt op een tariefvermindering omdat het voldoet aan de preferentiële oorsprongsregels.³⁵ Oorsprongsregels worden gebruikt wanneer het nodig is een onderscheid te maken op basis van de plaats waar het goed geproduceerd is.³⁶ Vrijgave van een goed voor circulatie in een land wordt voorafgegaan door controle aan de douane, die vastlegt welke importheffingen verschuldigd zijn op basis van de tariefclassificatie in het HS aan de hand

³⁰ A. G. TEVINI, "ASEAN's Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements", 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 999

³¹ M. J. TREBILCOCK, *Understanding trade law*, 2011, Edward Elgar, Massachusetts, 52

³² MEMO/03/261, 18 december 2003, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-03-261_en.htm?locale=en (geconsulteerd op 6/04/2019)

³³ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 2; N. VILLEGAS, "Rules of Origin in the agrifood trade" (<http://repositorio.iica.int/bitstream/11324/6049/2/BVE17099263i.pdf> : geraadpleegd 27/04/2019)

³⁴ V. DE BEAUFORT, "The European Union and the new face(s) of international trade", *I.B.L.J.* 2015, (39) 45; <http://www.wcoomd.org/~media/wco/public/global/pdf/topics/origin/overview/origin-handbook/rules-of-origin-handbook.pdf>; Communication from the Commission on the management of preferential tariff arrangements, COM (97) 402 final, 11; P. BRENTON and M. MANCHIN, *The Role of Rules of Origin*, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 1

³⁵ R. FALVEY and G. REED, "Economic effect of Rules of Origin", *Journal of International Economics* 23, (210) 210

³⁶ N. VILLEGAS, "Rules of Origin in the agrifood trade" (<http://repositorio.iica.int/bitstream/11324/6049/2/BVE17099263i.pdf> : geraadpleegd 27/04/2019)

van de waarde van de goederen.³⁷ Onderscheid dient gemaakt te worden tussen preferentiële en niet-preferentiële oorsprongsregels. Niet-preferentiële oorsprongsregels vinden toepassing in – zoals de naam zelf het al zegt – het voeren van handel op een niet-preferentiële basis en dus op basis van het meestbegunstigde natiebeginsel bij leden van de WHO, dit is wanneer zij dus niet aan een of andere preferentieel regime zijn onderworpen: zij hebben dus enerzijds tot doel het goed uitvoeren van importquota's, dus de kwantitatieve restricties, statistieken, handelspolitieke maatregelen, ... en anderzijds de controle van de exports en de zogenaamde *dual use* van goederen (*default trade*).³⁸ Dus eigenlijk dienen niet-preferentiële oorsprongsregels ervoor om te weten of een goed onderhevig is aan een bepaald handelsbeleid van een land.³⁹ Preferentiële oorsprongsregels voorzien in het omgekeerde: de status van *preferential origin* wordt toegekend wanneer goederen afkomstig van de contractspartijen voldoen aan verschillende vereisten om preferentiële toegang te verkrijgen en de vereiste documentatie hebben om hun claim te ondersteunen en daardoor maken deze preferentiële oorsprongsregels een onderscheid tussen goederen die onder het onderhandelde gunstregime vallen en degenen die daar niet onder vallen.⁴⁰ Wanneer een goed de vereisten voor de *preferential rates of duty* dus niet vervult, dan zal de invoerder het MFN-tarief moeten betalen.⁴¹ Bijgevolg dient de oorsprong bij het voeren van handel op niet-preferentiële basis op exhaustieve wijze gedetermineerd te worden, bij wege van een extra residuair criterium, waar het bij preferentiële oorsprongsregels voldoende is dat wanneer niet voldaan is aan de oorsprongsvereisten, dat deze dit niet onder het gunstregime vallen.⁴² Hoewel vrijhandelsverdragen onderling verschillen, zijn er meestal een aantal gemeenschappelijke elementen inzake de preferentiële oorsprongsregels die in elk vrijhandelsverdrag terug te vinden zijn: voor de preferentiële behandeling moet het goed zijn oorsprong hebben op het grondgebied van een van de Contractspartijen, sprake zijn van cumulatie van oorsprong, welke handelingen geen status van oorsprong verschaffen aan dat goed, een *general tolerance* die bepaalt dat een bepaald percentage van het goed niet zijn origine hoeft te

³⁷ S. OMEY, « Harmonizing non-preferential rules of origin : economic aspects », onuitg. thesis, faculteit Economie KU Leuven, 2008, 4

³⁸ C. J. BERR, "Douanes", *Rép. Comm.*, 2013 (actualisation 2016), (1) 6 – 7; S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 1; P.C. MAVROIDIS, E. VERMULST, "The Case for Dropping Preferential Rules of Origin", *Journal of World Trade* 52, no 1, 2018, (1) 3; A. VAN DE HEETKAMP, R. TUSVELD, *Origin management: Rules of Origin in Free Trade Agreements*, 2011, Heidelberg Dordrecht Londen New York, Springer, 71

³⁹ B. HOEKMAN, S. INAMA, « Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation? », *East Asian Economic Review* vol. 22, 1, (3) 4

⁴⁰ VAN DE HEETKAMP A., TUSVELD R., *Origin management: Rules of Origin in Free Trade Agreements*, 2011, Heidelberg Dordrecht Londen New York, Springer, 82

⁴¹ B. HOEKMAN, S. INAMA, "Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation?", *East Asian Economic Review* vol. 22, 1, (3) 4

⁴² S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 1 – 2

vinden in een van de contractspartijen, dat de verwerking of de bewerking op het grondgebied van een van de Contractspartijen moet plaatsvinden, de regel dat het goed direct getransporteerd moet worden, hoe het bewijs van oorsprong geleverd moet worden en door wie deze verschaft kunnen worden.

1.2 RONDVRAAG IMPACT OORSPRONGSREGELS OP EXPORTEURS: PROBLEEM – In 2018 voerde de EU een rondvraag uit naar de impact van de oorsprongsregels op de implementatie van vrijhandelsverdragen. Interessant is op te merken dat 93 % van de exporteurs in de chemiesector van mening zijn dat ze voldoende kennis hebben over de oorsprongsregels, waar dit slechts 60 % is in de landbouwsector maar slechts 33 % antwoordde dat zij voldoende informatie hebben over de oorsprongsregels. De moeilijkheden waarmee de exporteurs te maken hadden, hebben vooral (elk 20 %) betrekking op het feit dat ze moeilijkheden hebben om de vereisten te begrijpen en dat het moeilijk is de verschillen op te lijsten en uit elkaar te houden wanneer ze naar verschillende markten exporteren. Hoewel 37 % van de respondenten antwoordde dat zij de oorsprongsregels complex vonden, heeft 76 % bevestigd dat zij effectief kunnen voldoen aan deze vereisten.⁴³

1.3 BEPERKTE REGELGEVING EN GEEN HARMONISATIE – Verdragsrechtelijke verankering van wat nu precies verstaan moet worden onder de preferentiële oorsprongsregels is schaars: in de Annex K van de Kyoto Conventie, dat voorziet in algemene principes voor douaneprocedures, is te lezen dat de oorsprong van het goed gelegen is in het land waar het goed volledig geproduceerd werd of voldoende bewerking onderging.⁴⁴ In GATT is geen spoor te bespeuren van de oorsprongsregels, behalve dan in artikel IX GATT maar voor de rest wordt er veel discretie gelaten aan de nationale overheden om te bepalen hoe preferentiële oorsprong verworven wordt.⁴⁵ Verder definieert artikel 1, lid 1 van Overeenkomst betreffende de Oorsprongsregels, in Annex Ia WTO-overeenkomst, in preferentiële oorsprongsregels als van toepassing in contractuele of autonome handelsregimes die tot doel hebben tariefconcessies te verschaffen, verdergaand dan de tarieven op basis van het MFN-beginsel en in Annex II zijn een aantal administratieve en substantiële vereisten opgenomen, waaronder duidelijke communicatie en regelmaat inzake de bepaling van de oorsprong van het goed.⁴⁶ Ook al zijn de oorsprongsregels niet geharmoniseerd,

⁴³ http://madb.europa.eu/madb/roo_results.htm#helpfull (en alle voorgaande zinnen uit deze paragraaf: geraadpleegd 20/04/2019)

⁴⁴ The International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention) <http://dcfta.md/eng/rules-of-origin> (geraadpleegd 24/04/2019), S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 3

⁴⁵ P.C. MAVROIDIS, E. VERMULST, “The Case for Dropping Preferential Rules of Origin”, *Journal of World Trade* 52, no 1, 2018, (1) 2

⁴⁶ https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/22-roo_e.htm

belangrijk is om op te merken dat de verschillende handelsblokken (onder andere SADC, COMESA, MERCOSUR en ASEAN) oorsprongsregels hebben die grotendeels op het Amerikaanse (NAFTA-model) en het Europese model (PANEURO) gelijken, en deze convergentie leidt tot een tegengewicht voor een hoger preferentiegebruik van onderhandelde gunstregimes: zo heeft Mexico de NAFTA-regels overgenomen om vrijhandelsverdragen te onderhandelen met onder andere Colombia en Venezuela.⁴⁷ Het feit dat de preferentiële oorsprongsregels niet geharmoniseerd zijn, gecombineerd met het feit dat zij nauw verbonden zijn met het handelsbeleid, hebben de onderhandelende partijen quasi-volledige discretie in het uitstippelen van hun oorsprongsregels, wat de deur opent voor sterkere economieën hun macht gebruiken om deze onderhandelingen te domineren.⁴⁸

1.4 OORSPRONG DOOR LAATSTE SUBSTANTIËLE VERANDERING (‘ADD MORE THAN SOME VALUE’) OF GEHEEL EN AL VERKREGEN ZIJN⁴⁹ – Vooraleer een goed zijn oorsprong vindt in een bepaald land, dient de ‘laatste substantiële (een ‘toereikende’) verandering’ daar gebeurd zijn ofwel geheel en al verkregen zijn in een bepaald land, dit houdt meestal in dat geen *non-originating inputs* zijn gebruikt.⁵⁰ Over het algemeen voorzien vrijhandelsverdragen in drie verschillende methoden om te bepalen waar de substantiële verandering precies heeft plaatsgevonden, waarvan de RVC en CTC-vereiste de meest gebruikte zijn.⁵¹ De eerste - en meest eenvoudige methode – is dat het eindproduct een verschillende tariefclassificatie moet hebben als de afzonderlijke materialen (CTC) – wat ook gecombineerd kan worden met andere methodes –, de tweede is dat de materialen die geen oorsprong vinden op het grondgebied van de contractspartijen tot een bepaald percentage moet beperkt worden of maar in een bepaald niveau van de productieketen kunnen gebruikt worden (toegevoegde waarde en kwalificerende transformatieprocessen: *import content test, domestic content test or value of parts test*, wat neerkomt op een negatieve RVC test, maar een positieve RVC test is ook mogelijk) en de derde is dat de goederen vallen (of niet vallen onder) een van de processen op de lijst van *manufacturing or processing operations*, die wel of

⁴⁷ B. HOEKMAN, S. INAMA, « Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation? », *East Asian Economic Review* vol. 22, 1, (3) 10; S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 174

⁴⁸ A. G. TEVINI, “ASEAN’s Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements”, 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 1007

⁴⁹ R. FALVEY and G. REED, “Economic effect of Rules of Origin”, *Journal of International Economics* 23, (210) 212

⁵⁰ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 240

⁵¹ P.C. MAVROIDIS, E. VERMULST, “The Case for Dropping Preferential Rules of Origin”, *Journal of World Trade* 52, no 1, 2018, (1) 2

niet de oorsprong verschaffen aan een bepaald goed.⁵² De tweede, de *RVC*-test is dus een vergelijking in de waarde tussen de geïmporteerde materialen en het afgewerkte product, wat het erg kostelijk maakt en bovendien ook kan resulteren in verschillende resultaten onder verschillende vrijhandelsverdragen.⁵³ Wat behoort nu precies tot deze *regional value content*? De gebruikte materialen en de arbeid sowieso, maar zo kunnen bijvoorbeeld de transportkosten, brandstof, gereedschap of enig welk ander goed dat niet geïncorporeerd is in het goed, maar toch gebruikt is om het goed te vervaardigen en zo voort in beschouwing worden genomen voor de *regional value content*.⁵⁴ Zo zijn er ook vaak een aantal processen (*'minimal processing or minimal operations'*) die verhinderen dat het goed de oorsprong verwerft, bijvoorbeeld wassen of schilderen: zo zal het verpakken van koffiebonen de oorsprong ervan niet veranderen, maar het roosteren en vermalen dan weer wel.⁵⁵ Oorspronkelijk niet voor dergelijke doeleinden bedoeld, wordt het HS gebruikt voor de indelingen van goederen in categorieën, waar op hun beurt dan importtarieven aan worden gekoppeld in vrijhandelsverdragen.⁵⁶

HOOFDSTUK II. PREFERENTIËLE OORSPRONGSREGELS EN REGIONALE INTEGRATIE: OVERZICHT EUROPESE UNIE EN ASEAN

AFDELING I. DE EUROPESE UNIE

2.1.1 ACHTERGROND + PANEURO – De Europese Unie behoort samen met China en de VS tot de belangrijkste spelers op het toneel van de internationale handel en de EU was goed voor 15,1 % van de totale import en 15,8 % van de totale export, maar na een positieve handelsbalans van vijf jaar, was er in 2018 een klein handelstekort.⁵⁷ De voornaamste handelspartners van

⁵² V. DE BEAUFORT, “The European Union and the new face(s) of international trade”, *I.B.L.J.* 2015, (39) 46; S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 5; R. TAUWHARE, “Brexit: achieving near-frictionless trade”, *Int. T.L.R.*, 2017, 96

⁵³ B. HOEKMAN, S. INAMA, “Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation?”, *East Asian Economic Review* vol. 22, 1, (3) 4; S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 7; R. FALVEY and G. REED, “Economic effect of Rules of Origin”, *Journal of International Economics* 23, (210) 213 – 214

⁵⁴ VAN DE HEETKAMP A., TUSVELD R., *Origin management: Rules of Origin in Free Trade Agreements*, 2011, Heidelberg Dordrecht Londen New York, Springer, 85

⁵⁵ Art. 6 § 1 Regional Convention on pan-Euro-Mediterranean preferential rules of origin, *Official Journal of the European Union L 54/4*, 26.2.2013; S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 255

⁵⁶ International Convention on the Harmonized System, http://www.wcoomd.org/en/topics/nomenclature/instrument-and-tools/hs_convention.aspx (geraadpleegd 24/04/2019)

⁵⁷ Three largest global players for international trade: EU, China and the USA, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_goods#A_small_deficit_for_extra-EU_trade_in_2018_after_five_years_of_surpluses (geraadpleegd 24/04/2019)

de EU voor handel in goederen zijn de VS (20,8 %), China (10,7 %) en Zwitserland (8,0 %).⁵⁸ Traditioneel in de Europese Gemeenschappen waren er over het algemeen gelijklopende maar geen geharmoniseerde oorsprongsregels: onderscheid dient gemaakt te worden tussen *ad valorem* tarieven en specifieke tarieven per gewichts-, volume-eenheid of per aantal en een combinatie van beide, alle drie uitgedrukt op een 10-cijferige productcode van het HS en specifiek voor de EU ook de CN, dat daarvan een verdere onderverdeling is.⁵⁹ Door de globale MFN-tariefverminderingen volgend op de Uruguayronde, werden de *preferential margins* kleiner en daardoor ontstond de noodzaak de stringente oorsprongsregels samen met de administratieve lasten gepaard tot voldoening ervan, te herzien.⁶⁰ In 1994 werd de PANEURO geïntroduceerd met als doel een uniforme set oorsprongsregels te voorzien, wat dus als bedoeling had de oorspronkelijke Protocollen betreffende de oorsprongsregels met standaardprotocollen te vervangen door eerst diagonale cumulatie te voorzien, daarna de EVA landen mee op te nemen en dan nadien volledige cumulatie te voorzien.⁶¹ Het fundamentele belang van de oorsprongsregels als sleutel in de economische integratie tussen zelfgekozen handelspartners is dus absoluut niet te onderschatten en cumulatie van oorsprong en de *no-drawback rule* bevorderen de integratie bovendien nog meer.⁶² Concreet betekent de *no-drawback rule* dat omzeiling van de verschuldigde importheffingen niet mogelijk is: terugbetaling is niet mogelijk wanneer materialen of grondstoffen geïmporteerd worden om deze verder te verwerken of bewerken of om nadien terug te exporteren.⁶³ Voor de invoering van de PANEURO was Europa verdeeld in verschillende ‘blokken’ met verschillende oorsprongsregels, wat de goederenstroom tussen deze blokken niet bevorderde, onder andere in de automobiellindustrie: zo kon een Duitse verdeler geen aanspraak maken op gunsttarieven wanneer deze Tjechische goederen naar Roemenië exporteerde.⁶⁴ De Barcelona Verklaring aangenomen op 27-28 november 1995, haalt aan dat een aantal praktische maatregelen, waaronder de progressieve introductie van cumulatie van oorsprong noodzakelijk zijn om de

⁵⁸ Strong increase of trade in goods with China 2008 – 2018, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_goods#A_small_deficit_for_extra-EU_trade_in_2018_after_five_years_of_surpluses (geraadpleegd 24/04/2019)

⁵⁹ L. NILSSON, “Inside the world of EU import tariff regimes: from concepts to practical application”, 2010, Working Paper, <http://www.etsg.org/ETSG2010/papers/nilsson.pdf> (geraadpleegd 28/03/2019), 4

⁶⁰ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 238

⁶¹ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 236; Communication from the Commission to the Council, concerning the unification of rules of origin in preferential trade between the EC, the central and East European Countries and the EFTA countries, SEC (94) 1897 FINAL

⁶² Communication from the Commission to the Council, concerning the unification of rules of origin in preferential trade between the EC, the central and East European Countries and the EFTA countries, SEC (94) 1897 FINAL, 4

⁶³ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 251

⁶⁴ Communication from the Commission to the Council, concerning the unification of rules of origin in preferential trade between the EC, the central and East European Countries and the EFTA countries, SEC (94) 1897 FINAL, 3

vrijhandel te faciliteren en een Euro-Mediterraanse vrijhandelszone te installeren.⁶⁵ PANEURO wordt onder andere gebruikt in de vrijhandelsverdragen met Mexico en Chili en op 11 oktober 2005 werden de aangepaste Protocollen aangenomen die diagonale cumulatie met onder andere Egypte, Libanon en zo voort mogelijk maken.⁶⁶

2.1.2 HANDELSBELEID VAN DE EU: PLEITBEZORGER MULTILATERAAL HANDELSSYSTEEM (MAAR TOCH UITGEBREID NETWERK VAN VRIJHANDELSVERDRAGEN) EN OPEN VOOR HERVORMINGEN ‘SIMPLIFYING THE ORIGIN, TIGHTENING THE PROCEDURES TO ENSURE COMPLIANCE’⁶⁷ – De EU is een fervente pleitbezorger van het multilaterale handelssysteem omdat dit de ruggengraat is van de groei van de wereldeconomie, zorgt voor vermindering van armoede en zo een multilateraal overlegplatform vormt tot vermindering van potentiële handelsoorlogen en daarnaast wordt economische integratie gezien als de sleutel voor het bereiken van andere beleidsmotieven, waaronder veiligheid.⁶⁸ Gezien dat oorsprongsregels dus een beleidsinstrument zijn, was de oorspronkelijke bedoeling van de Europese oorsprongsregels de markt te openen op unilaterale of contractuele basis, wat tegelijkertijd voldoende bescherming bood voor de Europese belangen, maar deze bedoeling verschuift meer en meer richting als eerste de ambitie de wereldhandel te faciliteren, door onder andere preferentiële markttoegang te verzekeren voor *developing countries* (*‘everything but arms’-initiative*) rekening houdend met hun financiële, ontwikkelings- en handelsbehoeften, zij het dan evenwel dat voldoen aan de oorsprongsregels voor hen geen evidentie is door gebrek aan productiefaciliteiten, investeringsmogelijkheden en administratieve organisatie waardoor zij geen moeite meer kunnen doen om hieraan te voldoen, en ten tweede te zorgen voor facilitering van markttoegang voor Europese exports.⁶⁹ Uitdrukkelijke vrijwaringsmaatregelen werden voorzien voor de sectoren textiel, landbouw en visserij.⁷⁰ Onderscheid wordt ook gemaakt tussen gevoelige en niet-gevoelige producten: bij gevoelige producten wordt er rekening gehouden met de situatie van de desbetreffende bedrijfstakken

⁶⁵ Barcelona Declaration, adopted at the Euro-Mediterranean Conference, 27-28/11/1995, 10

⁶⁶ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 236

⁶⁷ Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee: the rules of origin in preferential trade arrangements, Orientations for the future, COM (2005) 100 final, 6

⁶⁸ WTO modernization: introduction to future EU proposals, 1, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/september/tradoc_157331.pdf; Communication from the Commission on the management of preferential tariff arrangements, COM (97) 402 final, 10; P. BRENTON and M. MANCHIN, *The Role of Rules of Origin*, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 1

⁶⁹ Commission, Green Paper on the future of rules of origin in preferential trade arrangements, COM (2003), 787 final, 7; Considerations 3 and 7 of Regulation (EU) No 978/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 applying a scheme of generalised tariff preferences and repealing Council Regulation (EC) No 732/2008

⁷⁰ Article 29 and 32 of Regulation (EU) No 978/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 applying a scheme of generalised tariff preferences and repealing Council Regulation (EC) No 732/2008

in de Unie maar ook dat de rechten voldoende moeten worden verlaagd zodat er voldoende gebruik van wordt gemaakt.⁷¹ De EU laat zich echter op bilateraal vlak ook niet onbetuigd en heeft menige vrijhandelsverdragen afgesloten, waaronder met Japan, met Canada (CETA), *etc.*⁷² Door de verschuivingen op het wereldtoneel zijn echter hervormingen in de preferentiële oorsprongsregels noodzakelijk en daarom stelde de EU in zijn *concept paper* van 2005 hervormingen voor op basis van drie verschillende speerpunten: een herziening van de voorwaarden alvorens een goed beschouwd wordt als zijnde zijn oorsprong hebbend in een bepaald land, wijzigingen in de douaneprocedures die noodzakelijk zijn om het gebruik van de onderhandelde gunstregimes te controleren, waaronder bijvoorbeeld inzetten op de verbetering van informatie-uitwisseling en als laatste, instrumenten ontwikkelen om te verzekeren dat de landen, die aanspraak maken op een gunstregime, voldoen aan hun verplichtingen.⁷³

2.1.3 EERSTE METHODE: RVC – UNIFORMITEIT (ONDERLING IN HET MIDDELLANDSE ZEEGEBIED): CUMULATIE VAN OORSPRONG (INITIEEL) IN ALLE VORMEN EN MATEN: ACHTERGROND – In de PANEURO is de mogelijkheid voorzien tot cumulatie van oorsprong als bijkomende accelerator voor economische integratie tussen handelspartners: goederen die hun oorsprong hebben in een ander land, kunnen gebruikt worden om bij te dragen aan het afleveren van een afgewerkt product in dat ander land.⁷⁴ De Commissie haalde in 1994 uitdrukkelijk het belang van cumulatie van oorsprong aan: volgens de Commissie heeft dit een sleutelrol voor de toenmalige verdere integratie, bijvoorbeeld bij elektronica zal dit ervoor zorgen dat, bij voldoende voorzien van onderdelen, dat onderdelen niet meer uit het Oosten gehaald moeten worden, maar uit de EU kunnen komen door zelf hun daar als onderneming hun productiefaciliteiten daar te plaatsen of leveranciers in de EU zoeken.⁷⁵ De EU bepaalt preferentiële oorsprong van goederen op dezelfde manier: goederen dienen ofwel geheel en

⁷¹ Consideration 18 and 19 of Regulation (EU) No 978/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 applying a scheme of generalised tariff preferences and repealing Council Regulation (EC) No 732/2008

⁷² http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/october/tradoc_157468.pdf

⁷³ WTO modernization: introduction to future EU proposals, 2, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/september/tradoc_157331.pdf; S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 237; Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee: the rules of origin in preferential trade arrangements, Orientations for the future, COM (2005) 100 final; http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-03-261_en.htm?locale=en (geraadpleegd 6/04/2019)

⁷⁴ Communication from the Commission to the Council, concerning the unification of rules of origin in preferential trade between the EC, the central and East European Countries and the EFTA countries, SEC (94) 1897 FINAL, 5

⁷⁵ Communication from the Commission to the Council, concerning the unification of rules of origin in preferential trade between the EC, the central and East European Countries and the EFTA countries, SEC (94) 1897 FINAL, 8

al verkregen zijn ofwel voldoende verwerkt te zijn in een bepaald land.⁷⁶ Deze Conventie is gebaseerd op een spinnenweb van allerlei vrijhandelsverdragen die al dezelfde Protocollen betreffende de Oorsprongsregels hadden en deze Protocollen worden vervangen door te verwijzen naar deze PANEURO.⁷⁷ De PANEURO voorziet in de mogelijkheid tot diagonale cumulatie tussen lidstaten van de EU, landen lid van de EVA (Noorwegen, IJsland, Zwitserland en Liechtenstein en misschien binnenkort ook het VK), Turkije, ondertekenaars van de Barcelona verklaring, EWB (Europese Westerse Balkanlanden zoals bijvoorbeeld Servië, Macedonië, ...) en de Faeröereilanden.⁷⁸ Dit geheel van landen kreeg de naam ‘Unie voor het Middellandse Zeegebied’: deze Unie stelde Nicolas Sarkozy indertijd voor als alternatief voor het Turkse lidmaatschap van de Europese Unie.⁷⁹ Deze PANEURO kan uitgebreid worden tot derde landen, op voorwaarde dat dit land een vrijhandelsverdrag heeft afgesloten met minstens een van de Contractspartijen bij de PANEURO.⁸⁰

2.1.4 EERSTE METHODE – RVC (2): VERZACHTING RVC-VEREISTE DOOR BILATERALE, DIAGONALE EN VOLLEDIGE CUMULATIE – Omdat tussen handelspartners binnen dezelfde vrijhandelszone of vrijhandelsverdrag de kans op *trade deflection* klein is, wordt er voorzien in de mogelijkheid tot cumulatie van oorsprong, wat het voldoen van de *local value* vereiste verzacht omdat oorsprong ook kan verworven worden door inputs van handelspartners, binnen bepaalde voorwaarden en in het bijzonder wanneer die handelspartners grondstoffen hebben die niet zomaar beschikbaar zijn voor andere leden van de vrijhandelszone.⁸¹ Bilaterale, diagonale of volledige cumulatie behoren tot de mogelijkheden en de keuze voor een vorm van cumulatie hangt af van de politieke relaties en economische belangen van de betrokken landen en van geografische overwegingen tussen de landen onderling.⁸² Bilaterale cumulatie is de meest beperkte vorm van cumulatie en houdt concreet in dat de input van een van de landen gebruikt kan worden om deze vereisten te bereiken wanneer tussen deze landen onderling een vrijhandelsverdrag is afgesloten en waarvan de goederen en de materialen overeenkomstig

⁷⁶ L. BARTELS, “The trade and development policy of the European Union”, *E.J.I.L.* 2007, (715) 748; S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 240

⁷⁷ https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/rules-origin/general-aspects-preferential-origin/arrangements-list/paneuromediterranean-cumulation-pem-convention_en

⁷⁸ https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/rules-origin/general-aspects-preferential-origin/arrangements-list/paneuromediterranean-cumulation-pem-convention_en

⁷⁹ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/329/union-for-the-mediterranean-ufm_en

⁸⁰ https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/rules-origin/general-aspects-preferential-origin/arrangements-list/paneuromediterranean-cumulation-pem-convention_en

⁸¹ E. NAUMANN, “Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements”, *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, 8

⁸² Communication from the Commission to the Council, concerning the unification of rules of origin in preferential trade between the EC, the central and East European Countries and the EFTA countries, SEC (94) 1897 FINAL, 5

een gemeenschappelijke set regels geverifieerd is.⁸³ Diagonale cumulatie verder betekent dat de materialen die hun oorsprong hebben in een bepaald land gebruikt kunnen worden om te voldoen aan de vereisten zijn oorsprong te hebben in een ander land, indien tussen de drie betrokken landen (of alle landen die betrokken waren bij de productie ervan, het land van bestemming en het land van productie – zij het dan dat de absorptieregel toepassing vindt, zie verder) vrijhandelsverdragen afgesloten zijn of wanneer zij lid zijn van een vrijhandelsverdrag (ook wel de ‘variabele geometrie’-regel genoemd: diagonale cumulatie is enkel mogelijk wanneer voldaan is aan de nodige vereisten, anders kan het goed de oorsprong niet verwerven) en wanneer de betrokken verdragen daarnaast ook voorzien in een dergelijke cumulatie overeenkomstig dezelfde oorsprongsregels, bijvoorbeeld tussen Noorwegen, Zwitserland en Turkije, zonder rekening te houden met de oorsprong van de energie en brandstof, installaties en uitrusting, machines en werktuigen en goederen die in de uiteindelijke samenstelling van het product niet voorkomen en ook niet bestemd zijn om daarin voor te komen.⁸⁴ Zo kan Noorwegen bijvoorbeeld materialen/producten gebruiken die hun oorsprong vinden in Turkije of Zwitserland om een goed van Noorse origine te vervaardigen.⁸⁵ Ter samenvatting komt diagonale cumulatie komt er eigenlijk op neer dat de toegevoegde waarde geaggregeerd kan worden met de toegevoegde waarde gerealiseerd in zowel de importerende als de exporterende landen, mits eerder vermelde voorwaarden voldaan zijn dus diagonale cumulatie is enkel mogelijk met de goederen die al de status van *preferential origin* al hebben verworven (in tegenstelling tot volledige cumulatie).⁸⁶ Diagonale cumulatie heeft zo bijgedragen tot de creatie van de Euro-Mediterraanse vrijhandelszone, maar het feit dat de betrokken landen zogezegd de Europese oorsprongsregels moeten aannemen in handel met de Europese Unie, kan wel voor problemen zorgen wanneer zij ook onderling of met derden handel drijven.⁸⁷ Volledige cumulatie, tot slot, betekent dat elke gerealiseerde input (in tegenstelling tot diagonale cumulatie, waar er een significante input gevraagd wordt per land om de status van *preferential origin* te krijgen) in een van de contractspartijen kan gebruikt worden om zijn oorsprong te hebben in het land om toegang te hebben tot de zogenaamde *preferential status of origin*, onafhankelijk van het feit of het goed effectief verwerkt of bewerkt is alvorens het

⁸³ L. BARTELS, “The trade and development policy of the European Union”, *E.J.I.L.* 2007, (715) 749; H-J. PRIESS, “Modification of rules of origin in the Europe Agreements: new cumulation rules”, *Int. T.L.R.* 1999, 66 – 68

⁸⁴ L. BARTELS, “The trade and development policy of the European Union”, *E.J.I.L.* 2007, (715) 749; INAMA S., *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 266 – 267

⁸⁵ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/customs/customs_duties/rules_origin/preferential/handbook_en.pdf

⁸⁶ N. KOMURO, “ASEAN and preferential rules of origin”, *J. World. Investment & Trade*, 2004, 720

⁸⁷ INAMA S., *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 268

verder geëxporteerd wordt en dat het goed dat bewerkt of verwerkt wordt zijn oorsprong niet hoeft te hebben in een van de Contractspartijen.⁸⁸ Volledige cumulatie is momenteel mogelijk tussen de EU, IJsland, Liechtenstein en Noorwegen (op basis van sommige protocollen ook soms van toepassing met Tunesië, Marokko en Algerije) en goederen afkomstig van de EEA krijgen ook zodanige oorsprong, namelijk ‘als afkomstig van de EEA’ en diagonale cumulatie is mogelijk tussen de leden van de EEA zelf, waarbij het goed zijn oorsprong zal vinden in het land zelf, niet in de EEA.⁸⁹ Een belangrijk principe is het ‘absorptieprincipe’: wanneer een intermediair goed dat gebruikt wordt om een afgewerkt goed te produceren de oorsprong van een bepaald land verwerft, ook al zijn er daarvoor bepaalde materialen gebruikt die geen oorsprong vinden in dat bepaald land, zal het volledige intermediair goed beschouwd worden als zijnde zijn oorsprong hebbend in dat bepaald land.⁹⁰

2.1.5 TWEEDE METHODE: ‘TARIFF (HEADING) JUMP’ CHANGE OF TARIFF HEADING – In vrijhandelsverdragen van de EU is de grotendeels algemene regel dat een *change of tariff heading (CTH)* op het viercijferige niveau van het HS plaatsvindt, bijvoorbeeld katoen in t-shirts weven.⁹¹ De tariefhoofding is een viercijferige code en een subhoofding is een zescijferige code is onder het HS, en dan is er nog het specifieke Europese systeem, de gecombineerde nomenclatuur, dat nog verder onderverdelingen maakt tussen goederen. Deze gecombineerde nomenclatuur is te vinden in Verordening 2658/87.⁹² Echter, in niet weinig gevallen zijn er daarnaast ook specifieke (al dan niet restrictieve) voorwaarden aan gekoppeld, gaande van specifieke bewerkingsprocessen tot een minimumpercentage *local value* van het land waarvan het goed afkomstig is.⁹³

2.1.6 BEWIJS OORSPRONG – Met het EUR.1 of het EUR-MED certificaat kan de invoerder de oorsprong van het goed zelf bewijzen of met een *invoice declaration* van een erkende uitvoerder of door de exporteur wanneer de totale export niet meer bedraagt dan 6000 euro.⁹⁴

⁸⁸ L. BARTELS, “The trade and development policy of the European Union”, *E.J.I.L.* 2007, (715) 749; https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/rules-origin/general-aspects-preferential-origin/common-provisions_en

⁸⁹ https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/rules-origin/general-aspects-preferential-origin/arrangements-list/paneuromediterranean-cumulation-pem-convention_en

⁹⁰ INAMA S., *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 256

⁹¹ E. NAUMANN, “Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements”, *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, 6

⁹² Council Regulation (EEC) No 2658/87 on the tariff and statistical nomenclature and on the Common Customs Tariff

⁹³ P. BRENTON and M. MANCHIN, *The Role of Rules of Origin*, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 12

⁹⁴ https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/rules-origin/general-aspects-preferential-origin/arrangements-list/paneuromediterranean-cumulation-pem-convention_en

AFDELING II. ASEAN

§1. Oprichting en uitbreiding ASEAN

2.2.1 *NOODLE BOWL: MARKET-DRIVEN INTEGRATION (PRAGMATIC INTEGRATION)*⁹⁵ – De oprichting van ASEAN had tot doel vrede, stabiliteit en ontwikkeling te brengen door intra-ASEAN tariefreducties en harmonisatie van het handelsbeleid op basis van het CEPT met als uitgangspunt dat regionale integratie een antwoord is op het veiligheidsvraagstuk.⁹⁶ ATIGA vervangt CEPT, onder AFTA in 1992, sinds 2009 en is de kern van het AEC (*ASEAN Economic Community*) en vindt zijn oorsprong in de opmars van menige vrijhandelsverdragen in Oost-Azië en door de toetreding van China tot de WHO.⁹⁷ ATIGA heeft gezorgd voor een afschaffing van 99,65 % van de importheffingen tussen Brunei, Indonesië, Maleisië, de Filipijnen, Singapore en Thailand. Cambodja, Laos, Myanmar en Vietnam hebben voor 98,86 % van de *tariff lines* gezorgd voor importheffingen maximaal van 5 %.⁹⁸ Belangrijk is op te merken dat de leden van ASEAN in artikel 5 ATIGA hebben voorzien in een ‘*most favoured nation treatment*’: bij onderhandelingen tussen leden en niet-leden mogen de leden onderhandelingen dit eisen teneinde een niet minder gunstige tariefconcessie te bekomen en deze tariefconcessies zullen aan alle leden worden verschaft, overeenkomstig artikel III GATT.⁹⁹ Belangrijk is nota te nemen van het feit dat artikel 7 ATIGA voorziet dat enig welke heffing (met uitzondering van import- en exportheffingen) die betrekking hebben import en export niet tot doel de bescherming van nationale goederen mogen hebben.¹⁰⁰ ASEAN heeft op zijn beurt vrijhandelsverdragen afgesloten met China, India, Japan, met Korea, Australië en Nieuw-Zeeland. Sinds de onderhandelingen met Australië en Nieuw-Zeeland, dat het Noord-Amerikaanse model voorzag in zijn vrijhandelsverdragen, voorzag ATIGA ook in een

⁹⁵ UNCTAD, “ASEAN at 50: Achievements and Challenges in Regional integration”, 7 https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/gdsecidc2017d2_en.pdf (geraadpleegd 24/04/2019)

⁹⁶ N. KOMURO, “ASEAN and preferential rules of origin”, *J. World. Investment & Trade*, 2004, (709) 709; L.H. TANG, “Will ASEAN economic integration progress beyond a free trade area.”, *I.C.L.Q.*, 2004, (935) 935; UNCTAD, “ASEAN at 50: Achievements and Challenges in Regional integration”, https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/gdsecidc2017d2_en.pdf (geraadpleegd 24/04/2019)

⁹⁷ <https://fta.miti.gov.my/index.php/pages/view/17> (geraadpleegd 24/04/2019); A. G. TEVINI, “ASEAN’s Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements”, 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 997 – 998

⁹⁸ <http://investasean.asean.org/index.php/page/view/asean-free-trade-area-agreements/view/757/newsid/872/asean-trade-in-goods-agreement.html>

⁹⁹ <http://investasean.asean.org/files/upload/Doc%2002%20-%20ATIGA.pdf>

¹⁰⁰ <http://investasean.asean.org/files/upload/Doc%2002%20-%20ATIGA.pdf>

CTH.¹⁰¹ Belangrijk om op te merken is dat de extra-ASEAN handel bijna twee keer zo groot is als de intra-ASEAN handel.¹⁰²

2.2.2 CEPT: GEEN ECHTE VRIJHANDELSZONE...OF TOCH MISSCHIEN EEN (KLEIN) BEETJE – Aangenomen in het kader van AFTA door de Bangkokverklaring, leidde het CEPT min of meer na verschillende aanpassingen tot een creatie van een vrijhandelszone op een termijn van 15 jaar door opname van een *inclusion list* was voor goederen die onmiddellijk in aanmerking kwamen voor tariefconcessies (99,5 % van deze goederen hun tarieven schommelen rond de 0 – 5 %), een *exclusion list* voor onder andere tijdelijke uitzonderingen, een *sensitive list* en een *general exception list*, gebaseerd op de ASEAN HTN (*Harmonized Tariff Nomenclature*).¹⁰³ Bovendien is er ook nog de zogenaamde *extra sensitive list*, waar voor een aantal landen bijvoorbeeld de rijstproductie in zit.¹⁰⁴ In de CEPT is overeengekomen dat goederen die voor 40 % hun oorsprong hebben op ASEAN bodem, dat de tarieven daarop van toepassing gereduceerd worden naar 0 – 5 % vanaf 2003 en verder gereduceerd worden tot 0 % in 2010, maar voor de *sensitive products* werd deze reductie uitgesteld tot januari 2018. Bovendien is er ook een zogenaamd *fast track program*, dat in totaal 15 productgroepen omvat waaronder textiel, elektronica, keramiek en plasticproducten, waarbij tarieven boven de 20 % zouden gereduceerd worden tot 0 – 5 % binnen tien jaar (dus op 1 januari 2003) en tarieven op en onder 20 % binnen de zeven jaar (dus op 1 januari 2000) zouden gereduceerd worden tot 0 – 5 % (*normal track program*).¹⁰⁵ Alvorens een goed aanspraak kan maken op de CEPT tariefconcessies moet dit goed bij zowel het exporterende als het importerende land in de *inclusion list* zijn opgenomen en behoren tot dezelfde tariefklasse (boven of onder 20 %) op basis van het wederkerigheidsbeginsel, vervolgens onderworpen zijn aan een goedgekeurd programma van tariefconcessies, rechtstreeks getransporteerd zijn van het exporterende naar het importerende land, voorzien zijn van een CEPT oorsprongscertificaat D en tot slot moet het goed voor minstens 40 % bestaan uit materialen verkregen op ASEAN

¹⁰¹ B. HOEKMAN, S. INAMA, "Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation?", *East Asian Economic Review* vol. 22, 1, (3) 11

¹⁰² A. G. TEVINI, "ASEAN's Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements", 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 1028

¹⁰³ L.H. TANG, "Will ASEAN economic integration progress beyond a free trade area.", *I.C.L.Q.*, 2004, (935) 939 – 940; A. G. TEVINI, "ASEAN's Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements", 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 1000

¹⁰⁴ N. KOMURO, "ASEAN and preferential rules of origin", *J. World. Investment & Trade*, 2004, (709) 715

¹⁰⁵ https://asean.org/?static_post=questions-and-answers-on-the-cept

bodem (*'regional content requirement'*).¹⁰⁶ Dat de goederen voor minder dan 20 % moeten verschillen in tariefklasse is de zogenaamde 'wederkerigheidsvoorwaarde'.¹⁰⁷

2.2.3 ATIGA: GEBASEERD OP EN DUS GROTENDEELS GELIJK AAN CEPT – De schema's onder ATIGA zijn min of meer hetzelfde opgebouwd als CEPT en daarnaast zijn de oorsprongsregels ook grotendeels gelijkaardig: schema A bevat goederen waarop de importheffingen maximaal 5 % mogen bedragen, D en E gaan over onbewerkte landbouwproducten, wat dus eigenlijk de oorspronkelijke *sensitive list* was.¹⁰⁸ De wederkerigheidsvoorwaarde is ook onder ATIGA te vinden en betekent concreet dat effectieve liberalisatie op bilaterale basis gebeurt en per goed bekeken wordt, maar dit was vooral belangrijk onder CEPT wanneer de tarieven nog veel hoger lagen en zijn vooral bedoeld als buffers tegen solo's van leden van ASEAN.¹⁰⁹

2.2.4 EERSTE METHODE: RVC (+ CUMULATIE) – Overeenkomstig artikel 30 ATIGA zullen goederen die afkomstig zijn van een bepaald lid en die gebruikt worden om een afgewerkt goed te vervaardigen, beschouwd worden als zijnde oorsprong hebbend in het land waar het afgewerkte goed afkomstig is, waar de bewerking of verwerking van de materialen plaatsvond, indien deze materialen een RVC hebben van niet minder dan 40 %.¹¹⁰ Of dat het percentage van 40 is bereikt, wordt berekend overeenkomstig de toegevoegde waarde-test en belangrijk is dat bilaterale cumulatie mogelijk is als het aggregaat uiteindelijk de 40 %-test voldoet. RVC kan berekend worden op basis van de directe of indirecte methode.¹¹¹ Materialen die hun oorsprong niet vinden op het grondgebied van ASEAN moeten minstens een CTH ondergaan, samen met eventuele uitgestippelde productspecifieke vereisten, alvorens deze input kan gebruikt worden om de 40 %-test te voldoen.¹¹² De berekeningswijze en het vaste percentage van 40 % zijn ook terug te vinden in NAFTA.¹¹³ Belangrijk is dat op basis van de *roll-up test* zal het gehele goed status krijgen van goed afkomstig uit ASEAN wanneer de gebruikte materialen zelf status krijgen van oorsprong hebbend in ASEAN maar wanneer dit niet het geval is, dit betekent concreet dat wanneer minstens 20 % ASEAN

¹⁰⁶ N. KOMURO, "AFTA Rules of Origin", *Int. T.L.R.*, 2005, 11 (1), (1) 6

¹⁰⁷ A. G. TEVINI, "ASEAN's Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements", 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 1005

¹⁰⁸ A. G. TEVINI, "ASEAN's Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements", 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 1004

¹⁰⁹ A. G. TEVINI, "ASEAN's Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements", 50 *Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 1005

¹¹⁰ Art. 30 ATIGA

¹¹¹ Art. 29 ATIGA

¹¹² Art. 28 1 (a) ATIGA

¹¹³ B. HOEKMAN, S. INAMA, "Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation?", *East Asian Economic Review* vol. 22, 1, (3) 11

oorsprong heeft, dan zal dat het percentage ASEAN inhoud behouden blijven (*rescuing test*).¹¹⁴ Dan zijn er ook nog aparte vereisten per product in Annex 3 ATIGA.¹¹⁵ De handelingen die geen oorsprong verschaffen zijn veel beperkter dan in PANEURO: slechts bewaren, vergemakkelijken van verschepen of transport en verpakken zorgt ervoor dat geen oorsprong zal verschaft worden.¹¹⁶

2.2.5 TWEEDE METHODE: CTH (+ *DE MINIMIS*) – Daarnaast is er ook nog de CTH, die inhoudt dat materialen die geen oorsprong hebben in dat land, de oorsprong toch verkrijgen wanneer zij een wijziging hebben ondergaan op het viercijferige niveau van het HS dus een CTH en overeenkomstig artikel 33 ATIGA is als voorwaarde gesteld dat een goed pas preferentiële status krijgt, indien de waarde van de materialen die geen CTC hebben ondergaan niet meer dan 10 % zijn van de FOB waarde van het goed.¹¹⁷

2.2.6 OORSPRONGSREGELS IN OVERLAPPENDE VRIJHANDELSVERDRAGEN: CTC OF RVC? – Het risico bij ‘mega-regionale’ vrijhandelsverdragen is dat vrijhandelsverdragen tussen contractspartijen bij de ‘mega-regionale’ vrijhandelsverdragen hoogstwaarschijnlijk zullen overlappen. Meer bepaald zullen sommige landen contractspartijen van elkaar worden in het mega-vrijhandelsverdrag, zij het evenwel dat sommige partijen slechts onderling verbonden blijven bij wege van een bilaterale overeenkomst.¹¹⁸ Dit kan problemen geven inzake de cumulatie van oorsprong van goederen en zo dus handel met bepaalde contractspartijen bemoeilijken, omdat sommige intermediaire goederen niet de status van ‘goed afkomstig uit een van de contractspartijen’ kunnen verkrijgen.¹¹⁹ Zo opereert AANZFTA (*ASEAN Australia New Zealand Free Trade Area*) parallel aan ANZCERTA (*Australia New Zealand Closer Economic Agreement*).

2.2.7 OVERLAPPINGEN + NTB’S MAAR HOREN TOT HART SOEVEREINITEIT LANDEN – Bij APEC ligt het voorstel op tafel een vrijhandelszone te installeren voor de *Asia Pacific*, ook wel de FTAAP (*Free Trade Area of the Asia-Pacific*) met als doel te remediëren aan de vele

¹¹⁴ N. KOMURO, “ASEAN and preferential rules of origin”, *J. World. Investment & Trade*, 2004, (709) 719

¹¹⁵ A. G. TEVINI, “ASEAN’s Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements”, *50 Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 1009

¹¹⁶ Art. 31 ATIGA

¹¹⁷ Art. 33 ATIGA; A. G. TEVINI, “ASEAN’s Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements”, *50 Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, (997) 1008

¹¹⁸ J.B. KIM, “Exclusionary rules of origin of mega-RTAs under WTO law: mega-RTA ‘fracturing’ its overlapping RTA”, *World T.R.*, 2018,17 (1), (121) 121

¹¹⁹ J.B. KIM, “Exclusionary rules of origin of mega-RTAs under WTO law: mega-RTA ‘fracturing’ its overlapping RTA”, *World T.R.*, 2018,17 (1), (121) 121

(overlappende) vrijhandelsverdragen en hun bijbehorende complicaties, de zogenaamde *noodle bowl*. Voor APEC zijn oorsprongsregels ook zeer belangrijk. In APEC houdt de CTI (*Committee on Trade and Investment*) zich bezig met de harmonisatie van de oorsprongsregels binnen de lidstaten van APEC.¹²⁰ Het TPP (*Trans-Pacific Partnership*) zou remediëren aan deze *noodle bowl* maar de elf potentiële contractpartijen hebben onderling zo'n 45 handelsverdragen in werking en 'helemaal' opnieuw beginnen is een hele uitdaging, bovendien een bindend geschillenbeslechtsmechanisme installeren en het omvattende karakter van de liberalisatie maken het ontrafelen van de *noodle bowl* ook niet evident.¹²¹ De bedoeling is dat er effectief geen uitzonderingen zijn op deze globale liberalisatie, ook niet bijvoorbeeld inzake bepaalde landbouwproducten: tussen bepaalde landen zijn de tarieven inzake bepaalde landbouwproducten, bijvoorbeeld sinaasappels, al herleid tot nul, terwijl anderen nog niet zo een gunstige toegang hebben tot een markt van een bepaald land.¹²² Het ontrafelen van de *noodle bowl* zou inhouden dat gewikt en gewogen moet worden over het tarief dat van toepassing zou zijn tussen alle landen lid van het TPP afhankelijk van de tarieven die nu al van toepassing zijn.¹²³

2.2.8 SECTORALE VERSUS FUNCTIONELE REGIONALE INTEGRATIE (WANG) EN 'GEMAK' VAN HARMONISATIE VAN PREFERENTIËLE OORSPRONGSREGELS – Er is dus geen aparte Conventie inzake oorsprongsregels voorzien (zoals in Europa de PANEURO) maar in elk vrijhandelsverdrag apart zijn de oorsprongsregels geïmplementeerd, waardoor harmonisatie er niet gemakkelijker op gemaakt wordt. De vergevorderde integratie in de EU door de *Single Market* met vrij verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal, leende zich echter gemakkelijker tot een Conventie betreffende de oorsprongsregels tot vervanging van al identieke Protocollen betreffende de oorsprong van goederen. Bovendien is er een sterkere vorm van cumulatie aanwezig in PANEURO maar zijn er daarentegen in ATIGA minder processen, waaronder bijvoorbeeld verpakken, die geen oorsprong verschaffen. J. WANG maakt een onderscheid tussen een sectorale (*market-driven integration*), waarbij de integratie beperkt is tot bepaalde sectoren van de economie en bestaat uit een graduele integratie, en een functionele integratie (*policy-driven*) waarbij ook effectief instellingen en/of overeenkomsten

¹²⁰ <https://www.apec.org/Groups/Committee-on-Trade-and-Investment>

¹²¹ D. ELMS, "The Trans-Pacific Partnership: the challenges of unraveling the Noodle Bowl", *International Negotiation* 18, 2013, (25) 25 – 28

¹²² D. ELMS, "The Trans-Pacific Partnership: the challenges of unraveling the Noodle Bowl", *International Negotiation* 18, 2013, (25) 36

¹²³ D. ELMS, "The Trans-Pacific Partnership: the challenges of unraveling the Noodle Bowl", *International Negotiation* 18, 2013, (25) 36

voorzien en georganiseerd worden, zij het dan evenwel dat classificatie van bepaalde modellen in louter het een of het ander niet mogelijk is.¹²⁴ Eventueel kan de bemerking gemaakt worden dat functionele regionale integratie dient voorafgegaan te worden door sectorale regionale integratie. WANG benadrukte de noodzaak dat een gezamenlijke verklaring inzake de oorsprongsregels enkel maar in het voordeel speelt van de kostenefficiëntie die essentieel is voor ondernemingen, wanneer zij beslissingen maken over in- en uitvoer en over de uitwerking van hun productieketens.¹²⁵

AFDELING III. VERGELIJKING OORSPRONGSREGELS ASEAN – EUROPESE UNIE

2.3.1 ALS HET SOP DE KOOL NIET WAARD IS – Als de vereisten om preferentiële status te verkrijgen voor bepaalde goederen zo kostelijk zijn, in die mate dat zij niet opwegen tegen het verschil tussen het MFN-tarief en de tariefconcessie omdat de toegang tot *non-originating materials* zo beperkt is, dan resulteert dit onvermijdelijk in een laag preferentiegebruik van het vrijhandelsverdrag en slaat de balans door naar de andere kant.¹²⁶ Zoals aangehaald door dhr. WANG, kan eventueel een parallel getrokken worden tussen het preferentiële gebruik en economische integratie op basis van de oorsprongsregels, zowel de inhoudelijke als administratieve kant. De verschillen (disparaties) tussen de oorsprongsregels (en andere non-tariff barriers) – waar landen overigens niet zomaar afstand van willen doen omdat dit de kern van hun soevereiniteit raakt – worden des te groter vanwege het gebrek aan een gezamenlijk handelsbeleid, en des te groter wordt daarom ook hun impact. Er moet een gezamenlijke aanpak komen, zeker omdat de MFN-tarieven gradueel omlaag zijn gegaan, waardoor de NTB's alleen nog maar aan belang hebben gewonnen en dus eigenlijk *'the next frontier'* zijn.

2.3.2 AANLOOP NAAR VOLGENDE HOOFDSTUK – ECONOMISCHE INTEGRATIE: EXTERNE CONTROLE OF (INTERNE) HARMONISATIE VAN OORSPRONGSREGELS? – Oorsprongsregels geven de indruk louter economische parameters te zijn om al dan niet preferentiële status te verlenen waarmee aanspraak kan gemaakt worden op tariefconcessies, maar niets is minder waar.¹²⁷ Zij zorgen voor het openen van de markt voor hun handelspartners, maar dan wel alleen aan hun handelspartners, dus bescherming is noodzakelijk want de faciliteringsmogelijkheden voor

¹²⁴ J. WANG, "China, India and regional economic integration in Asia: the policy and legal dimensions", *S.Y.B.I.L.*, 2006, 269 – 305

¹²⁵ J. WANG, "China, India and regional economic integration in Asia: the policy and legal dimensions", *S.Y.B.I.L.*, 2006, 278 – 279

¹²⁶ H. KAZUNOBU, K. HANSUNG en L. HYUN-HOON, "Determinants on utilization of the Korea-ASEAN free trade agreement: margin effect, scale effect, and ROO effect", *World T.R.*, 2014, (499) 499

¹²⁷ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 1

investeringen die zij aantrekken met de gunstregimes willen zij niet voor iedereen zomaar ongeconditioneerd beschikbaar maken.¹²⁸ Zonder oorsprongsregels is er namelijk geen mogelijkheid onderscheid te maken tussen goederen van handelspartners en derden, waardoor deze een inherent discriminerend karakter hebben omdat zij als doel hebben het gunstregime (en de achterliggende economische en politieke motieven) te beschermen tegen niet-handelspartners en zo aldus proberen te vermijden dat iedere vorm van regionale integratie zijn efficiëntie en werkingskracht verliest.¹²⁹ Liberalisatie van de handel tussen handelspartners doet namelijk de vraag voor lokaal geproduceerde goederen (of goederen afkomstig van een van de handelspartners, afhankelijk van over welke cumulatie het gaat, met als doel de economische integratie nog meer te bevorderen) stijgen, wat als ‘kostprijs’ heeft dat producenten niet de economisch meest efficiënte mix gaan zoeken tussen lokaal geproduceerde en geïmporteerde goederen, maar dat die keuze gaat afhangen van enerzijds de *preference margin* en anderzijds van het inhoudelijke en administratieve stringente karakter van de oorsprongsregels.¹³⁰ Inhoudelijk bekeken is het stringente karakter een maat voor de toegankelijkheid van grondstoffen van derde landen om een product te vervaardigen dat aanspraak maakt op de preferenties: wanneer langs de ene kant de mededinging verhinderd wordt door de afwezigheid van voldoende competitieve producten, heeft dit een negatieve impact op de keuze van de consumenten, maar langs de andere kant hebben te flexibele oorsprongsregels als gevolg dat er effectief weinig opbrengst is voor de handelspartners, omdat er geen substantiële *local value* wordt gecreëerd.¹³¹ De kostprijs van de goederen, die in niet onbelangrijke mate beïnvloedt is door de tariefconcessies die dan weer samenhangen met de oorsprongsregels, is een belangrijke – zo niet de belangrijkste – parameter in de beslissing van de producent om lokaal geproduceerde of geïmporteerde goederen te gebruiken.¹³² Oorsprongsregels zijn inherent verbonden met tariefconcessies en zijn daarom vaak het voorwerp van politiek getouwtrek waarbij overheden hun eigen handelsbelangen veilig proberen stellen en hebben dus een inherent politieke dimensie wat betekent dat zij zeker niet alleen een administratieve kant, die tot doel heeft de naleving van de

¹²⁸ Commission, Green Paper on the future of rules of origin in preferential trade arrangements, COM (2003), 787 final, 7; P.C. MAVROIDIS, E. VERMULST, “The Case for Dropping Preferential Rules of Origin”, *Journal of World Trade* 52, no 1, 2018, (1) 2

¹²⁹ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 234; R. FALVEY and G. REED, “Economic effect of Rules of Origin”, *Journal of International Economics* 23, (210) 210; N. VILLEGAS, “Rules of Origin in the agrifood trade” (<http://repositorio.iica.int/bitstream/11324/6049/2/BVE17099263i.pdf> : geraadpleegd 27/04/2019)

¹³⁰ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 339

¹³¹ E. NAUMANN, “Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements”, *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, 2

¹³² S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 340

vrijhandelsverdragen te controleren, hebben en daarom daarom dus in een breder kader moeten bekeken worden.¹³³ Zij hebben namelijk een cruciaal effect op de allocatie van grondstoffen voor het produceren van afgewerkte producten: tariefverminderingen geven *incentives* aan handelspartners om grondstoffen en/of afgewerkte producten te exporteren of te importeren naar elkaar en aldus de onderlinge economische integratie te bevorderen.¹³⁴ Belangrijk is dus ook dat dit vooral impact heeft *downstream*, namelijk de productie en distributie van de goederen, en niet *upstream*, waar de materialen voor de productie zelf gefabriceerd worden en dus vooral impact heeft op de landen die hun productiecapaciteit zien verhuizen naar een ander land omwille van tariefpreferenties in een vrijhandelsverdrag of vrijhandelszone.¹³⁵

2.3.3 STERKE INVLOED ECONOMISCHE INTEGRATIE DOOR (AL DAN NIET TE) GROTE VERSCHILLEN IN ECONOMISCHE ONTWIKKELING – Daarnaast is het ook belangrijk de economische achtergrond achter de vrijhandelsverdragen te onderzoeken. Aldus kunnen er volgens S. INAMA drie verschillende soorten vrijhandelsverdragen onderscheiden worden: ten eerste tussen ontwikkelde landen, waaronder de EVA, ten tweede tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden, bijvoorbeeld NAFTA en tussen landen in ontwikkeling (*developing countries*), bijvoorbeeld ASEAN en MERCOSUR en door dit onderscheid wordt tegelijkertijd de impact duidelijk van de economische zwaargewichten op onderhandelingen van de oorsprongsregels.¹³⁶ Dit heeft twee gevolgen. Enerzijds is het dus waarschijnlijker dat het meer economisch ontwikkelde land een grotere impact heeft in het bepalen van de inhoud van de oorsprongsregels, en anderzijds zal dit ook naar alle waarschijnlijkheid zorgen voor een bemoeilijking van de harmonisatie wanneer de economische ontwikkeling (en dus waarschijnlijk ook het economische beleid) ver uit elkaar ligt.¹³⁷ Wanneer daarentegen het handelsbeleid van landen gelijk loopt (zie het verschil tussen *policy-driven* en *market-driven integration*), dan zal de harmonisatie van oorsprongsregels eenvoudiger zijn dan wanneer enkel losjes een gezamenlijk beleid opgesteld wordt want dit betekent meestal dat gevoelige zaken, waaronder bepaalde aspecten van het buitenlands handelsbeleid, buiten beschouwing worden gelaten. Daarom getuigen vrijhandelsverdragen vaak van zogezegde *deep integration*, met als doel te zorgen voor specialisatie, controle van *trade deflection* en daarnaast

¹³³ Commission, Green Paper on the future of rules of origin in preferential trade arrangements, COM (2003), 787 final, 7

¹³⁴ R. FALVEY and G. REED, "Economic effect of Rules of Origin", *Journal of International Economics* 23, (210) 214

¹³⁵ E. NAUMANN, "Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements", *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, 3

¹³⁶ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 235

¹³⁷ E. NAUMANN, "Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements", *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, 3

tegelijkertijd zoveel mogelijk de onderdelen van afgewerkte goederen ook op het grondgebied van een van de handelspartners te laten hebben, met als doel economische integratie en verwevenheid te verwezenlijken.¹³⁸ De goederen die aanspraak maken op zo'n gunstregime hebben toegang tot de markt aan verminderde heffingen en daardoor is de kans groter dat het competitieve voordeel niet meer gelegen is in het comparatieve voordeel zelf, maar in de verminderde tarieven.¹³⁹

2.3.4 OPLOSSINGEN VOOR VERSCHILLEN *MARKET-DRIVEN* EN *POLICY-DRIVEN INTEGRATION* – Oplossingen om de negatieve aspecten van de economische impact van de oorsprongsregels te beperken zijn wellicht te vinden in het verdragsrechtelijk kader van de WHO met name in artikel XXIV GATT, in een versterkt transparantiemechanisme, in gedeeltelijke harmonisatie van de oorsprongsregels met name het uitstippelen van een soort kaderovereenkomst waarbinnen de oorsprongsregels verder uitgewerkt kunnen worden, ... Bovendien is het belangrijk niet uit het oog te verliezen dat er twee aspecten zijn aan oorsprongsregels: enerzijds de inhoudelijke elementen, namelijk de voorwaarden om preferentiële status te verwerven en anderzijds de procedurele/administratieve vraagstukken, namelijk bewijs of certificatie en controle van deze preferentiële status, wat een voortdurende uitwisseling van informatie vereist tussen de bevoegde autoriteiten en daardoor dus inherent een vertrouwenskwesitie is en verdeling van verantwoordelijkheid impliceert, teneinde het gunstregime te laten werken.¹⁴⁰ Ik ga mij focussen op de inhoudelijke kant van de oorsprongsregels en ik zal proberen op de gerezen vragen in de vorige hoofdstukken in de volgende hoofdstukken een antwoord te formuleren.

2.3.5 IMPACT NAFTA ALS BELANGRIJKE/BELANGRIJKSTE MONDIALE SPELER – Alvorens in de suggesties en oplossingen te duiken, is het misschien niet slecht om even stil te staan bij de enorme impact die een andere speler gehad heeft op de oorsprongsregels: de Verenigde Staten. Voor 1990 waren er de relatief eenvoudige oorsprongsregels onder de GSP maar daarna vertienvoudigde de ingewikkeldheid onder NAFTA, deels het resultaat van intensieve lobby, met de productspecifieke oorsprongsregels, gebaseerd op het HS, gericht op het bepalen

¹³⁸ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 235

¹³⁹ Communication from the Commission on the management of preferential tariff arrangements, COM (97) 402 final, 19

¹⁴⁰ Commission, Green Paper on the future of rules of origin in preferential trade arrangements, COM (2003) 787 FINAL,

wanneer substantiële verandering plaatsgevonden had.¹⁴¹ Tijdens het onderhandelen van NAFTA werd er gevreesd dat er met de preferentiële toegang tot de Amerikaanse markt een verschuiving van de werkgelegenheid zou veroorzaken naar Mexico, een land waar de loonkosten beduidend lager liggen dan de VS, en daarvoor werden met de grootste nauwkeurigheid oorsprongsregels opgesteld om onder andere de automobielinindustrie, de kledij-industrie, ... veilig te stellen.¹⁴² Het grote verschil tussen de oorsprongsregels in de EU en NAFTA is dat in NAFTA gebruik gemaakt werd van het HS op subhoofdingniveau, waar dit nooit het geval was in de EU: daar wordt altijd de hoofding zelf gebruikt.¹⁴³ Europese oorsprongsregels hebben traditioneel een 'lijn per lijn'-benadering met daarin specifieke productvereisten voor de voldoende bewerking, die de oorsprong van het goed bepaalt, wat in alle vrijhandelsverdragen van de EU naar voren komt en daardoor de consistentie van de externe handelsrelaties van de EU alleen maar bevordert.¹⁴⁴ Een goed dient ofwel geheel en al verkregen te zijn, te voldoen aan specifieke productvereisten, geproduceerd te zijn op het grondgebied van NAFTA en in zeer uitzonderlijke gevallen is bepaald dat onderdelen die hun oorsprong niet hebben op NAFTA grondgebied, maar gebruikt worden om een goed te produceren dat wel voldoende NAFTA RVC heeft ook oorsprong kunnen verwerven.¹⁴⁵ Er is voorzien in een *de minimis*, met specifieke toepassingen voor textiel en agriculturele producten.¹⁴⁶ Naast de CTC is er dus ook voorzien in een RVC, die meestal 50 % bedraagt en deze zijn vooral in werking in de automobielinindustrie en voor chemicaliën.¹⁴⁷ Net zoals in PANEURO voorziet NAFTA ook in cumulatie van oorsprong. Na NAFTA is de tendens naar evolutie naar *build-up* en *build-down* methods, in plaats van de *net cost method* voor het bepalen van de RVC.¹⁴⁸ Zowel NAFTA en PANEURO hebben een ontzettende grote impact op de manier waarop oorsprongsregels opgesteld worden. NAFTA is restrictiever in zijn oorsprongsregels voor de textielindustrie, kledij en motorvoertuigen waar de PANEURO restrictiever is voor landbouwproducten.¹⁴⁹

¹⁴¹ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 276 – 277; The International Convention on the Harmonised Commodity Description and Coding System, http://www.wcoomd.org/en/topics/nomenclature/instrument-and-tools/hs_convention.aspx (geraadpleegd 10/04/2019)

¹⁴² S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 277

¹⁴³ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 277

¹⁴⁴ E. NAUMANN, "Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements", *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, 5

¹⁴⁵ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 279 – 280

¹⁴⁶ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 284

¹⁴⁷ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 287

¹⁴⁸ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 324

¹⁴⁹ S. INAMA, *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 328

HOOFDSTUK III. MULTILATERALE OMKADERING: INSTITUTIONELE EN VERDRAGSRECHTELIJKE ANTWOORDEN OP VRAAGSTUKKEN INZAKE PREFERENTIËLE OORSPRONGSREGELS

AFDELING I. ARTIKEL XXIV GATT: ‘HANDEL MET DERDEN NIET BEMOEILIJKEN’

3.1.1 SCHOENMAKER, BLIJF BIJ JE LEEST - ‘OTHER REGULATIONS OF COMMERCE’: PREFERENTIËLE OORSPRONGSREGELS LOUTER OM VAST TE STELLEN OF BETROKKEN GOEDEREN AANSPRAAK MAKEN OP TARIEFCONCESSIES (VAN VERMIJDEN VAN TARIEFOMZEILING NAAR AFDWINGEN GEBRUIKEN REGIONALE INPUT) – Oorsprongsregels in vrijhandelsverdragen zijn ‘mogelijk’ omdat zij tot doel hebben *trade deflection* tegen te gaan en in se geen impact (zouden mogen) hebben op handel met derden, als de balans niet doorslaat richting excessief protectionisme en bescherming van de consumentenbelangen.¹⁵⁰ Zoals meermaals aangehaald, zijn de preferentiële oorsprongsregels inherent verbonden met tariefconcessies in vrijhandelsverdragen.¹⁵¹ Zij hebben tot voornaamste doel te vermijden dat niet-contractspartijen van het onderhandelde gunstregime zouden kunnen genieten en pogen daarnaast te resulteren in een stijging van investeringen op het grondgebied van een van de contractspartijen.¹⁵² Overeenkomstig artikel XXIV:5 a) en b) GATT mogen de *duties and other regulations of commerce* bij het handel voeren met de contractspartijen bij de douane-unie of de vrijhandelszone niet hoger zijn dan dewelke die in voege waren voor het ontstaan van een dergelijke integratieovereenkomst, zowel bij het voeren van handel tussen de contractspartijen als met landen die geen contractspartij zijn van dit gunstregime.¹⁵³ Zo stelde de GATT *Working Party* vast dat bijvoorbeeld een stijging van het percentage van materialen dat afkomstig moet zijn van contractspartijen (*regional value content*) mogelijks voor problemen zou zorgen in handel met derden. Bovendien dienen deze preferentiële oorsprongsregels zowel administratief als economisch efficiënt te zijn aangezien zij voor een liberalisering van handel zorgen, zou het contraproductief zijn als het verkrijgen van deze tariefconcessies in onlogisch moeilijke vereisten zou resulteren voor potentiële genietters van deze tariefconcessies.¹⁵⁴ Samenvattend kan gesteld worden dat preferentiële oorsprongsregels louter tot doel moeten hebben om te zien of de goederen aanspraak maken op het

¹⁵⁰ MAVROIDIS P.C., VERMULST E., “The Case for Dropping Preferential Rules of Origin”, *Journal of World Trade* 52, no 1, 2018, (1) 4

¹⁵¹ P. BRENTON and M. MANCHIN, The Role of Rules of Origin, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 2; N. KOMURO, “ASEAN and preferential rules of origin”, *J. World. Investment & Trade*, 2004, (709) 709

¹⁵² N. KOMURO, “ASEAN and preferential rules of origin”, *J. World. Investment & Trade*, 2004, (709) 709

¹⁵³ https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47_02_e.htm#articleXXIV

¹⁵⁴ J. V. REYNA, “A preliminary review on the operation and effect of the NAFTA rules of origin”, *1 US-Mex. L.J.*, (127) 134-135

onderhandelde gunstregime of niet en er zou een maatstaf of minstens een marge moeten zijn om na te gaan of de oorsprongsregels niet handel met derden beperken en zodus niet zorgen voor liberalisering van handel, zij het dan wel onderling tussen de handelspartners (*trade creation*), maar zo zorgen voor beperking van handel met derden (*trade deflection*).¹⁵⁵ Dit gaat natuurlijk gemakkelijker tussen landen of vrijhandelszones die eenzelfde economisch handelsbeleid of minstens dezelfde betekenis toedichten aan de oorsprongsregels, waardoor de noodzaak duidelijk wordt hiertussen te differentiëren.¹⁵⁶ In deze context is het interessant om de *U.S. Textiles Rules of Origin* aan te halen: India beschuldigde de VS ervan de oorsprongsregels te gebruiken voor zijn eigen handelsbeleid en zo de internationale handel te verstoren en het Panel oordeelde dat oorsprongsregels niet voor handelsdoeleinden gebruikt kunnen worden of internationale handel mogen hinderen.¹⁵⁷

3.1.2 OBJECTIEVE MAATSTAF OF MARGE VOOR DE LINK TUSSEN GOED EN LAND VAN OORSPRONG DOOR TOEGEVOEGDE WAARDE DOOR (VOLDOENDE SUBSTANTIËLE) TRANSFORMATIEPROCESSEN EN GRONDSTOFFEN (DOOR CUMULATIE VAN OORSPRONG) – Oorsprongsregels moeten consequent en op niet-dubbelzinnige basis toegepast worden en mogen hun economische relevantie niet verliezen en moeten daarom dus altijd gekaderd worden binnen de bredere doelstelling van economische integratie tussen beide landen, gezien dat zij net een link voorzien tussen een goed en een bepaald land, specifiek om de handelsbelangen waarvoor dat gunstregime onderhandeld werd te vrijwaren.¹⁵⁸ Voorzien in een maatstaf of minstens een marge om bijvoorbeeld een stijging van het percentage van de vereiste *regional value content* aan een objectieve maatstaf te kunnen toetsen, verankerd in zijn verdragsrechtelijke basis, zou geen overbodige luxe zijn. Eventueel kan nog gedifferentieerd in het percentage worden bij verschillende goederen, wanneer contractspartijen werkelijk bepaalde handelsbelangen veilig willen stellen, zoals bijvoorbeeld in de automobieliindustrie, textielindustrie of inzake landbouwgoederen (en dit laatste vooral in de Europese Unie, zoals ook zal blijken uit de *case studies*). Belangrijk is echter ook regelmatig de economische relevantie van deze idealiter zo objectief mogelijk maatstaven te

¹⁵⁵ Working Party On The Free-Trade Agreement Between Canada and the United States Report, 13, L/6927, Oct. 31, 1991, §§ 35 – 36

¹⁵⁶ B. HOEKMAN, S. INAMA, "Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation?", *East Asian Economic Review* vol. 22, 1, (3) 15

¹⁵⁷ United States – Rules of Origin for Textiles and Apparel Products: Report of the Panel, *World Trade Organisation*, 2003, WT/DS243/R, 70

¹⁵⁸ Commission, Green Paper on the future of rules of origin in preferential trade arrangements, COM (2003) 787 FINAL, 4; R. FALVEY and G. REED, "Economic effect of Rules of Origin", *Journal of International Economics* 23, (210) 211

beoordelen in het kader van internationale ontwikkelingen en de doelstellingen van het handelsbeleid van het betrokken land.¹⁵⁹

AFDELING II. REMEDIËRING AAN ONDERHANDELINGSMECHANISME: VERSCHUIVING FORA VERMIJDEN NAAR REGIONAAL VLAK

3.2.1 *APPETITE FOR SIDE DISHES INSTEAD OF THE MAIN DISH: PATSTELLING DOHA RONDE* – De Doha Ronde is lopende sinds november 2001 en is de laatste grootscheepse onderhandelingsronde en heeft als doel handelsbarrières omlaag te halen en zo voor verdere liberalisatie van de wereldhandel te zorgen: zo heeft de WHO grootschalige hervormingen op het oog in maar liefst 20 gebieden van de internationale handel, waaronder de handelsvooruitzichten van ontwikkelingslanden te verbeteren om de *sustainable development dimension* te verankeren in de internationale handel.¹⁶⁰ Ten eerste wordt door de groeiende economische integratie wordt de lokalisering van productie (en zodus ook de tewerkstelling) des te belangrijker om te bepalen of het goed aanspraak maakt op het gunstregime of niet, en ten tweede zal de verdere liberalisatie van de wereldhandel in de Doha ronde een potentiële impact hebben op regionale integratie (zie NTM – *next frontier?*).¹⁶¹ Hoewel de Ministeriële verklaring van Nairobi in december 2015 de blijvende toewijding bevestigde aan het *rule-based* multilateraal handel voeren als noodzakelijk voor een globale aanpak op transcontinentale problemen, liggen de agenda's en verwachtingen van landen onderling erg uiteen.¹⁶² Economische verwevenheid heeft ook meer tot een begripsverhouding (*understanding*) geleid op politiek en economisch vlak maar door de globalisering heeft deze schaalvergroting tot het besef geleid dat dit niet noodzakelijk ook op transnationaal of internationaal vlak het geval is.¹⁶³ Door deze patstelling en door de massale onderhandelingen van nieuwe vrijhandelsverdragen, is er een soort 'domino-effect' ontstaan: landen treden gemakkelijker in onderhandelingen met andere staten, om te vermijden dat zij uitgesloten zouden kunnen worden van een voor hen nog 'onontgonnen markt'.¹⁶⁴

¹⁵⁹ Commission, Green Paper on the future of rules of origin in preferential trade arrangements, COM (2003) 787 FINAL, 12

¹⁶⁰ https://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/dda_e.htm; Commission, Green Paper on the future of rules of origin in preferential trade arrangements, COM (2003) 787 final, 7

¹⁶¹ Commission, Green Paper on the future of rules of origin in preferential trade arrangements, COM (2003), 787 final, 7

¹⁶² https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/minidecision_e.htm; R. ADLUNG en H. MAMDOUH, "Plurilateral trade agreements: an escape route for the WTO?", *WTO Economic Research and statistisch division (WTO Working Paper ERSD-2017-03)*, 2017, 3

¹⁶³ B. SCHWARTZ, "Reinvigorating the World Trade System", *Asper Rev. Int'l Bus. & Trade L.*, 2013, (1) 2

¹⁶⁴ A. ESPITA, A. MATTOO, M. MIMOUNI, X. PICHOT, N. ROCHA, "How Preferential is Preferential Trade?", *World Bank Group: Policy Research Working Paper 84466*, 2018, (1) 2

3.2.2 FOCUS HOUDEN – Sterke, eenvoudige ideeën liggen aan de grondslag van de WHO: gelijke toegang, non-discriminatie en transparantie als basisprincipes teneinde handelsbarrières naar beneden te halen.¹⁶⁵ Zoals ook aangehaald in de inleiding, is het enorme voordeel van bilateraal handel voeren het *tailor-made character*, het *quid pro quo*, ... Vaak heeft de regionale integratie ook niet enkel betrekking op goederen, maar ook bijvoorbeeld op intellectuele eigendom, investeringen en zo voort, waardoor deze vorm van ‘diepere integratie’ ook leidt tot een beleidsmatige afhankelijkheid (*policy interdependence*) of het gelijk stemmen van de violen die spelen tussen de partijen die diepere regionale integratie op het oog hebben want in liberalisatie van de handel zijn unilaterale beslissingen vaak inefficiënt, gezien het feit dat er een achterliggende (administratieve) structuur vereist is bij gunsttarieven.¹⁶⁶ De doelstellingen van de ondertekenaars van de regionale integratieovereenkomst kunnen nobel zijn en tot doel hebben handel onderling te liberaliseren, maar daarnaast ook handel met niet-contractspartijen uit te sluiten en daarbij dus ook nog zelf bredere beleidsbeslissingen aan te snijden, zoals bijvoorbeeld inzake investeringen, om de economische integratie nog verder te versterken.¹⁶⁷ Pleidooi voor het multilateraal handel voeren: sinds het ontstaan van de WHO zijn indrukwekkende resultaten bereikt: de gemiddelde tariefbarrière daalde van 26,3 % in 1986 naar 8 % in 2010 en in de OECD landen van 9,5 % in 1988 naar 2,8 % in 2010.¹⁶⁸ Maar liefst 90 % van de *global trade-weighted preference margin* (het verschil tussen het MFN-tarief en het laagste gunsttarief dat van toepassing is), heeft betrekking tot gunstregimes in vrijhandelsverdragen.¹⁶⁹ Dit werkt multilaterale onderhandelingen voor het omlaag halen van handelsbarrières niet in de hand uit vrees voor *freeriding*. De *Copenhagen Consensus* (waar onder andere Baghwati lid van is) poneerde in 2008 eenvoudige, maar tegelijkertijd zeer krachtige suggesties met als doel de menselijke bestaanswereld te verbeteren en een daarvan was handelbarrières omlaag halen omdat dit zorgt voor economische ontwikkeling (en dan vooral tewerkstelling) zowel voor ontwikkelde landen als voor ontwikkelingslanden.¹⁷⁰ Ondertussen is er ook al een tweede en derde *Copenhagen Consensus* geweest. Zo is te lezen dat liberalisering van vrijhandel maar liefst op de derde plaats komt van grote globale uitdagingen waaraan prioriteit dient te worden gegeven op basis van de economische kosten en opbrengsten maar in het rapport zelf is te

¹⁶⁵ B. SCHWARTZ, “Reinvigorating the World Trade System”, *Asper Rev. Int’l Bus. & Trade L.*, 2013, (1) 8

¹⁶⁶ X, “The WTO and preferential trade agreements: from co-existence to coherence”, *World Trade Report 2011*, (42) 44

¹⁶⁷ https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201703_e.pdf, 6

¹⁶⁸ B. SCHWARTZ, “Reinvigorating the World Trade System”, *Asper Rev. Int’l Bus. & Trade L.*, 2013, (1) 9

¹⁶⁹ X, “The WTO and preferential trade agreements: from co-existence to coherence”, *World Trade Report 2011*, (42) 44

¹⁷⁰ B. SCHWARTZ, “Reinvigorating the World Trade System”, *Asper Rev. Int’l Bus. & Trade L.*, 2013, (1) 11 – 12

lezen dat onder andere verlagen van handelsbarrières en migratie politieke tegenstand mogen verwachten.¹⁷¹

3.2.3 (NUTTIGE ECONOMISCHE KADERING) *STAP 1: HOW PREFERENTIAL IS WORLD TRADE?* BELANG VAN *PREFERENCE MARGINS* – Belangrijk is echter wel op te merken dat de globale handel grotendeels plaatsvindt op niet-preferentiële basis, namelijk voor (ongeveer) 42 % in 2015 met een MFN-tarief heeft van 0 % en dat vrijhandelsverdragen een bijkomende (ongeveer) 28 % geliberaliseerd hebben tot 0 % - waarbij er een gemiddelde *preference margin* is van 7,4 % - 16 % van de wereldhandel op preferentiële basis gebeurt (waarvan 6,5 % minder dan 2,5 procentpunten, 0,5 % 20 procentpunten of meer) voor - op basis van onderzoek uit 2018 van ESPITA, MATTOO, MIMOUNI, PICHOT EN ROCHA.¹⁷² Sinds 1948 en als resultaat van de in totaal acht multilaterale onderhandelingsrondes daalden de MFN-tarieven tussen 12,5 % en 15 % naar minder dan 10 % in 2015. Liberalisering van handel verschilt zeer sterk tussen landen en sectoren onderling, en dan in het bijzonder vooral landbouwproducten (*agricultural products*) – minder dan 20 % van de handel vindt plaats met een MFN-tarief van 0 % - , textiel en schoenen.¹⁷³ Bovendien mag niet uit het oog verloren worden dat differentiatie mogelijk is afhankelijk van welk land de importeur afkomstig is waardoor er concurrentie ontstaat tussen de invoerders, de zogenaamde *competition-adjusted preference margins*, waarbij het gemiddelde wordt genomen en vergeleken met een bepaalde invoerder en wanneer deze negatief is, staat deze voor slechtere tariefconcessies dan zijn gemiddelde mede-invoerder, en vice versa maar vast te stellen is dat uitschieters dus relatief klein zijn.¹⁷⁴ Op basis van de zogenaamde *preference margin* is het mogelijk het verschil te berekenen tussen het MFN-tarief en de tariefconcessies (*preferential tariffs*), het effectieve preferentiegebruik buiten beschouwing gelaten – dat onder andere dus afhangt van ‘hindernissen’ (*impediments*) zoals de preferentiële oorsprongsregels -, maar zeker op Europese en Amerikaanse markten is de preferentiegraad hoog, meer bepaald 80 %.¹⁷⁵ Een eerste conclusie is dat voor slechts 0,5 %

¹⁷¹ <https://www.copenhagenconsensus.com/copenhagen-consensus/outcome>

¹⁷² <https://voxeu.org/article/how-preferential-world-trade> (geraadpleegd 27/03/2019); A. ESPITA, A. MATTOO, M. MIMOUNI, X. PICHOT, N. ROCHA, “How Preferential is Preferential Trade?”, *World Bank Group: Policy Research Working Paper 84466*, 2018, 8; gelijkaardige conclusies in T. CARPENTER en A. LENDLE, “How preferential is World Trade?”, *CTEI Working Paper*, 2010, 32, 1

¹⁷³ A. ESPITA, A. MATTOO, M. MIMOUNI, X. PICHOT, N. ROCHA, “How Preferential is Preferential Trade?”, *World Bank Group: Policy Research Working Paper 84466*, 2018, 1

¹⁷⁴ A. ESPITA, A. MATTOO, M. MIMOUNI, X. PICHOT, N. ROCHA, “How Preferential is Preferential Trade?”, *World Bank Group: Policy Research Working Paper 84466*, 2018, 14

¹⁷⁵ <https://voxeu.org/article/how-preferential-world-trade> (geraadpleegd 27/03/2019); A. ESPITA, A. MATTOO, M. MIMOUNI, X. PICHOT, N. ROCHA, “How Preferential is Preferential Trade?”, *World Bank Group: Policy Research Working Paper 84466*, 2018, (1) 3

van de wereldhandel er een verschil is van meer dan 20 % tussen het MFN-tarief en de tariefconcessies – interessant is te onderzoeken waarop die 0,5 % betrekking heeft – en voor 10,5 % of de globale wereldhandel is er slechts een verschil van 5 % of minder.¹⁷⁶ Belangrijk is op te merken dat dit onderzoek heeft aangetoond dat landen minder geneigd zijn hun goederen die zich in de MFN-tarieven bevinden van meer dan 15 % te liberaliseren (en dan vooral de *lower income countries* in de handel zowel met ontwikkelde als ontwikkelingslanden): maar liefst 25 % is totaal niet geliberaliseerd in deze tarief-categorie, waar het vooral gaat over landbouwproducten (*animal and animal products*).¹⁷⁷ Geconcludeerd kan worden dat bij liberalisering van handel inzake landbouwproducten dat de *preferential margins* aanzienlijk waren, met name 10 % en meer, waar de MFN-tarieven al hoog waren maar bij machines, transport, ... waarbij de MFN-tarieven gemiddeld waren, dat de *preferential margins* minder dan 5 % bedroegen.¹⁷⁸

3.2.4 STAP 2: IN TWEEDE INSTANTIE (OOK VOOR IMPACT OORSPRONGSREGELS) *PREFERENTIAL USE – RULES OF ORIGIN COME INTO PLAY* – Preferentiegebruik weerspiegelt het verschil tussen de import in het algemeen en de import die aanspraak maakt op de onderhandelde gunsttarieven, de handel aan nul % MFN-tarief en alle handel in goederen waarvoor het MFN-tarief niet nul is maar waarbij geen enkele liberalisering in de tarieven aanwezig is.¹⁷⁹ De reden daarvoor is al ontelbaar veel keren aangehaald: wanneer de oorsprongsregels en de administratieve last opwegen tegen de tariefreducties omdat de *preference margin* zeer hoog is en omdat handelspartners, zeker bij economische integratie tot op zekere hoogte, wel bereid zijn om gevoelige producten te liberaliseren.¹⁸⁰ Zo zal er bij zeer stringente oorsprongsregels slechts in beperkte mate gebruik gemaakt worden van de onderhandelde preferenties, ook al is de *preference margin* hoog, zoals bijvoorbeeld in de kledij-industrie de oorsprongsregels de optimale toegang verhinderen tot de markt waarvoor net preferentiële toegang werd verkregen.¹⁸¹ Zo beschouwden GREYER EN OLARREAGA dat er pas effectief ‘winst’ kan

¹⁷⁶ <https://voxeu.org/article/how-preferential-world-trade> (geraadpleegd 27/03/2019)

¹⁷⁷ A. ESPITA, A. MATTOO, M. MIMOUNI, X. PICHOT, N. ROCHA, “How Preferential is Preferential Trade?”, *World Bank Group: Policy Research Working Paper 84466*, 2018, 10

¹⁷⁸ A. ESPITA, A. MATTOO, M. MIMOUNI, X. PICHOT, N. ROCHA, “How Preferential is Preferential Trade?”, *World Bank Group: Policy Research Working Paper 84466*, 2018, 14

¹⁷⁹ A. ESPITA, A. MATTOO, M. MIMOUNI, X. PICHOT, N. ROCHA, “How Preferential is Preferential Trade?”, *World Bank Group: Policy Research Working Paper 84466*, 2018, 18

¹⁸⁰ BRENTON P. and MANCHIN M., The Role of Rules of Origin, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 6; A. ESPITA, A. MATTOO, M. MIMOUNI, X. PICHOT, N. ROCHA, “How Preferential is Preferential Trade?”, *World Bank Group: Policy Research Working Paper 84466*, 2018, 20; J. YI, “Rules of origin and the use of free trade agreements: a literature review”, *World Customs Journal*, volume 9 number 1, (43) 43

¹⁸¹ BRENTON P. and MANCHIN M., The Role of Rules of Origin, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 6; T. CARPENTER en A. LENDLE, “How preferential is World Trade?”, *CTEI Working Paper*, 2010, 32, 3

gehaald worden uit de preferenties indien de *preference margin* groter is dan drie procentpunten, zij het dan evenwel dat deze vaststelling genuanceerd dient te worden per sector.¹⁸² Enerzijds is er dus de noodzaak om te voldoen aan de inhoudelijke vereisten van de oorsprongsregels, maar daarnaast ook komt er nog bij dat men moet bewijzen dat men effectief aanspraak maakt op deze oorsprongsregels (de administratieve last), wat een mogelijke hindernis kan vormen en deze discussie wordt vaak afgedaan als zijnde ‘iets technisch’ maar in praktijk is het dus meermaals bewezen dat deze regels (*non-tariff barriers*) minstens even restrictief kunnen zijn als tariefbarrières.¹⁸³ Onder de Europese GSP kwam in 1999 slechts 1/3de van de import dat in aanmerking kwam voor reducties, effectief onder deze reducties de Europese markt binnen en daarom kan nu de vraag gesteld worden of differentiatie mogelijk is tussen de verschillende ‘soorten’ vrijhandelsverdragen volgens Inama, dat de preferentiegebruik lager ligt als de kloof tussen de economische ontwikkeling van de handelspartners (te) groot is.¹⁸⁴ Interessant is zeker ook de arbeidskost mee in overweging te nemen: lagere loonlasten zorgen effectief voor hogere winsten, een belangrijke reden waarom grote ondernemingen hun productiefaciliteiten outsourcen naar dergelijke landen, waardoor zij in die sectoren, met name de kledingindustrie, actief kunnen deelnemen aan de internationale handel.¹⁸⁵ Oorsprongsregels zorgen ervoor dat de importeurs geen gebruik meer gaan maken van input van lageloonlanden, maar wel van de inputs van hun handelspartners, omdat bijvoorbeeld niet alleen het katoen maar de geweven stof zelf moet afkomstig zijn van hun handelspartners om aanspraak te maken op tariefverminderingen.¹⁸⁶ Volgens ESTEVAORDAL (en INAMA) is het niet mogelijk in *abstracto* te oordelen over de mate van het stringente karakter van de oorsprongsregels: er moet rekening gehouden worden met de productiecapaciteit van dat betrokken land en de import en export vanuit dat land, zoals ik ook ga bestuderen in het volgende hoofdstuk in een aantal *case studies*, waaronder in de visserij en textielindustrie.¹⁸⁷ Echter kan de impact van de Europese Unie en de Verenigde Staten op de oorsprongsregels in vrijhandelsverdragen over heel de wereld niet onderschat worden, omdat zij beiden het overgewicht proberen houden in de onderhandelingen van de

¹⁸² T. CARPENTER en A. LENDLE, “How preferential is World Trade?”, *CTEI Working Paper*, 2010, 32, 2

¹⁸³ BRENTON P. and MANCHIN M., The Role of Rules of Origin, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 2 and 26

¹⁸⁴ S. AZMEH, “Transient global value chains and preferential trade agreements: rules of origin in US trade agreements with Jordan and Egypt”, *Cambridge Journal of Regions, Economic and Society*, 2015, (475) 475; BRENTON P. and MANCHIN M., The Role of Rules of Origin, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 7

¹⁸⁵ BRENTON P. and MANCHIN M., The Role of Rules of Origin, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 8

¹⁸⁶ BRENTON P. and MANCHIN M., The Role of Rules of Origin, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 14

¹⁸⁷ INAMA S., *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 347; INAMA S., *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 359

vrijhandelsverdragen waartussen de wedloop voor liberalisatie is ontstaan sinds 1980, zeker in Afrika en Zuid-Amerika, na afloop van het koloniatijdperk, en zo komen we bij de volgende paragraaf.¹⁸⁸

3.2.5 *MFN-BASED CRITICAL MASS AGREEMENTS* EN GESLOTEN *PLURILATERAL AGREEMENTS* – In artikel III:2 van de Overeenkomst betreffende de WHO staat dat de WHO een onderhandelingsforum zal voorzien voor aangelegenheden in de Annexen bij deze Overeenkomst en voor verdere onderhandelingen zorgen tussen zijn Leden inzake verdere multilaterale handelsrelaties.¹⁸⁹ Het is duidelijk dat landen reciprociteit hoog in het vaandel dragen en daarom niet te happig zijn om hun eigen markt ‘zomaar’ open te stellen aan iedereen zonder daar iets tastbaar (en liefst op korte termijn) voor terug te krijgen. Daar kunnen de open (*MFN-based*) plurilaterale overeenkomsten, overeenkomstig artikel II:3 Overeenkomst betreffende de WTO, eventueel deels een antwoord op bieden: de inwerkingtreding van zo een vrijhandelsverdrag is afhankelijk van de zogenaamde deelname van de ‘*critical mass of countries*’ (meestal met een gezamenlijk marktaandeel van 80 %), zij het dan evenwel dat de consensusvereiste (artikel IX:1 Overeenkomst betreffende de WHO) vaak als een moeilijk te overkomen barrière gezien wordt.¹⁹⁰ Verder zijn er ook nog de gesloten plurilaterale vrijhandelsverdragen, waarbij de voordelen niet moeten toegekend worden aan niet-ondertekenaars, en zij die daarom unanimitieit vergen van alle leden van de WHO, die niet geconfronteerd willen worden met een plurilaterale overeenkomst die mogelijks op hen negatieve impact hebben.¹⁹¹ Gezien de massale deelname aan dergelijke plurilaterale overeenkomsten zal het risico op *freeriding* substantieel verminderen maar risico’s van protectionisme, wederkerige liberalisatie, de economisch sterkere partner die zijn gewicht in de schaal te probeert te leggen om de uitkomst zo veel mogelijk naar zijn hand te zetten zijn niet zomaar te overzien problemen.¹⁹² De voorbeelden zijn schaars, maar zo is er bijvoorbeeld de plurilaterale overeenkomst inzake handel in civiele luchtvaart.¹⁹³ Het feit dat ook beleidsbeslissingen kunnen genomen worden in zulke plurilaterale overeenkomsten, kan een oplossing bieden voor het omlaag halen van handelsbarrières want dit is enkel mogelijk wanneer er een onderlinge begripsverhouding is. Wat dus opnieuw ook duidelijk maakt dat handelsbarrières een niet te vergeten politiek en

¹⁸⁸ J. YI, “Rules of origin and the use of free trade agreements: a literature review”, *World Customs Journal*, volume 9 number 1, (43) 43

¹⁸⁹ https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto.pdf

¹⁹⁰ https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201703_e.htm

¹⁹¹ B. HOEKMAN, S. INAMA, “Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation?”, *East Asian Economic Review* vol. 22, 1, (3) 22

¹⁹² https://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201703_e.pdf

¹⁹³ https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/air-79_e.htm

diplomatiek aspect hebben. Bovendien zijn deze plurilaterale overeenkomsten transparanter dan regionale vrijhandelsverdragen en bieden daarnaast ook een gemeenschappelijke aanpak aan, wat dus mogelijke negatieve effecten op handel – en dus ook het probleem van de oorsprongsregels (en de ermee gepaard gaande intransparantie) kan tegengaan: een PA of CMA kan hiervoor de oplossing bieden en desnoods enkel over de administratieve afhandeling van controle of voldaan is aan de vereisten om aanspraak te maken op het gunstregime in het vrijhandelsverdrag, om te vermijden dat deze verworden tot of versterken als niet-tarifaire handelsbarrière.¹⁹⁴ Zolang er niet geraakt wordt aan de ‘kern’ van het buitenlandse handelsbeleid – handelsbelangen zijn nationale belangen – en zolang de staat in kwestie nog volledig zelfstandig beslissingen kan nemen inzake zijn buitenlands handelsbeleid, zullen *critical mass agreements* incrementele oplossingen bieden voor beleidsmatige keuzes die zullen leiden tot convergentie tussen de staten onderling.¹⁹⁵

AFDELING III. TRANSPARANTIEMECHANISME INZAKE VRIJHANDELSVERDRAGEN NIET MEER ZO TRANSPARANT

3.3.1 DUIDELIJK SIGNAAL OMDAT NOG NOOIT BESLUIT DAT VRIJHANDELSVERDRAGEN INCONSISTENT ZIJN MET GATT – Leden van de WHO die een vrijhandelsverdrag wensen af te sluiten, hebben de verplichting dit mee te delen aan de CRTA (*Committee on Regional Trade Agreements*), overeenkomstig artikel XXIV:7 GATT. Met de beslissing van de Algemene Raad op 7 februari 1996 heeft dit Comité als doel deze vrijhandelsverdragen te onderzoeken en de risico’s te overwegen voor het multilateraal handelssysteem maar zal zich onthouden van een inhoudelijke beoordeling.¹⁹⁶ Dit is het gevolg van de *Doha Transparency Mechanisms*: sinds 14 december 2006 is de inhoudelijke beoordeling, hoewel het oorspronkelijk bedoeld was als aanvulling, spoorloos verdwenen en is nu herleid naar een mechanisch transparantiemechanisme.¹⁹⁷ Zij verspreiden dan een presentatie over dit vrijhandelsverdrag maar nog nooit eerder kwam de CRTA tot de conclusie dat een dergelijk gunstregime niet consistent zou zijn met het multilaterale handelssysteem. Transparantie kan bevorderd worden door het herevalueren en optimaliseren van onderhandelingen op multilateraal niveau

¹⁹⁴ B. HOEKMAN, S. INAMA, “Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation?”, *East Asian Economic Review* vol. 22, 1, (3) 22

¹⁹⁵ G. WINSLET, “Critical Mass Agreements: The Proven Template for Trade Liberalisation in the WTO”, *World Trade Review*, 2018, (405) 422

¹⁹⁶ A. MAVROIDIS, *Trade in Goods*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 199; M. PANEZI, “The two noble kinsmen: internal and legal transparency in the WTO and their connection to preferential and regional trade agreements”, *Brit. J. Am. Legal Stud.*, 2016, (541) 551

¹⁹⁷ World Trade Organisation, art. 9 of the Decision of 14 december 2006 concerning the Transparency Mechanism for Regional Trade Agreements, WT/L/671, P. M. MAVROIDIS, “Dealing with PTA’s in the WTO: falling through the crack between ‘judicialisation’ and ‘legalisation’”, *World T.R.* 2015, (107) 108

teneinde te vermijden dat ook de fora naar het regionale niveau verschuiven, met als doel het overzicht te houden over de verenigbaarheid met het multilaterale handelssysteem.

3.3.2 'NAIROBI DECLARATION' TRANSPARENCY MECHANISM AS POLICY MECHANISM: GEMARGINALISEERDE LANDEN IN WHO AAN BOORD HIJSEN ALS BOOST VOOR HET MULTILATERAAL HANDELSSYSTEEM – M. PANEZI poneert de stelling dat het transparantiesysteem een cruciale rol te vervullen heeft voor een mogelijke *revival* van het multilaterale handelssysteem want dit biedt een *incentive* aan kleine en iets minder kleine economieën die eigenlijk zo volledig gesidelined werden en worden door de ondoorzichtigheid van het multilaterale handelssysteem en al helemaal door de proliferatie van bilaterale vrijhandelsverdragen.¹⁹⁸ Onderscheid dient gemaakt te worden tussen interne en externe transparantie. Interne transparantie (*for state stakeholders*) heeft betrekking op de beslissingsmechanismen en het (inherente?) machtsonevenwicht in de WHO, wat bovendien nog eens versterkt wordt door de proliferatie van de vrijhandelsverdragen en gezien kan worden als een bevestiging van de uiting van de soevereine gelijkheid van staten.¹⁹⁹ Externe transparantie (*legal transparency for non-state stakeholders*) bestaat uit de verplichting vrijhandelsverdragen bekend te maken, samen met nog andere verplichtingen, op basis van de RTA/2006 Beslissing en de PTA/2010 Beslissing, deel 1 paragraaf 1, b) waarin staat dat zij de naam, het toepassingsgebied, ... dienen mee te delen aan het Secretariaat van de WHO, dat vervolgens zal overgaan tot een feitelijke weergave, los van enig waardeoordeel.²⁰⁰ Als conclusie kan gesteld worden dat de WHO moet inzetten op de verbetering onderhandelingspositie van 'gemarginaliseerde landen' zowel op het vlak van interne als externe transparantie, wat het hele multilaterale systeem ten goede zal komen en zijn legitimiteit zal verbeteren.²⁰¹

AFDELING IV. BEPERKTE GESCHILLENBESLECHTING: OORZAKEN

3.4.1 *TURKEY – TEXTILES*: EEN VAN DE WEINIG AANWEZIGE LITIGIEUZE ZAKEN – Indonesië argumenteerde dat zij nadeel ondervond van de douane-unie opgericht tussen de EU en Turkije maar Turkije argumenteerde dat zij op basis van artikel XXIV GATT gerechtigd was

¹⁹⁸ M. PANEZI, "The two noble kinsmen: internal and legal transparency in the WTO and their connection to preferential and regional trade agreements", *Brit. J. Am. Legal Stud.*, 2016, (539) 540

¹⁹⁹ M. PANEZI, "The two noble kinsmen: internal and legal transparency in the WTO and their connection to preferential and regional trade agreements", *Brit. J. Am. Legal Stud.*, 2016, (539) 542 – 543

²⁰⁰ M. PANEZI, "The two noble kinsmen: interna land legal transparency in the WTO and their connection to preferential and regional trade agreements", *Brit. J. Am. Legal Stud.*, 2016, (539) 543

²⁰¹ M. PANEZI, "The two noble kinsmen: interna land legal transparency in the WTO and their connection to preferential and regional trade agreements", *Brit. J. Am. Legal Stud.*, 2016, (539) 568

tot afwijkingen van het multilateraal handelssysteem onder de WHO.²⁰² Het Panel was ervan overtuigd dat zij effectief de bevoegdheid had om te oordelen of het vrijhandelsverdrag wel in overeenstemming was met het GATT, maar niet dat zij de bevoegdheid had om een volledige beoordeling door te voeren. Dit heeft een aantal gevolgen: sowieso is er al weinig litige, omdat de juridische basis zo beperkt is, maar dit wil ook zeggen dat het Panel enkel berechttingsbevoegdheid heeft in enkele zeer duidelijke gevallen. Een sterkere verdragsrechtelijke basis inzake de vrijhandelsverdragen, of alleszins een uitgebreide(re) interpretatie van artikel XXIV GATT kan een volledige(re) beoordeling van de verenigbaarheid van het vrijhandelsverdrag met het multilaterale handelssysteem mogelijk maken.

3.4.2 GESCHILLENBESLECHTING OVER? – In de Green Paper van de Europese Commissie uit 2003 is te lezen dat het mechanisme met betrekking tot het oplossen van geschillen in contractuele of OCT's (*autonomous framework*) aangaande de verificatie van oorsprong of de interpretatie van de oorsprongsregels niet veel gebruikt wordt en wanneer het toch gebruikt wordt, de resultaten vrij teleurstellend zijn omdat zij vaak gebruikt worden om de niet-preferentiële status van oorspronkelijk gecertificeerde goederen door het exporterende land te laten bevestigen.²⁰³ Geschillen kunnen betrekking hebben op verschillende aspecten, waaronder een foutieve classificatie van de goederen, de foute douanewaarde aangeven of het niet respecteren van de oorsprongsregels.²⁰⁴

HOOFDSTUK IV. CASE STUDIES: BEOORDELING OORSPRONGSREGELS IN CONCRETO

4.1 CONCRETISERING OMDAT BEOORDELING IN ABSTRACTO GISWERK IS EN ALGEMENE CONCLUSIES WEL MOGELIJK ZIJN OVER HET STRINGENTE KARAKTER ERVAN, MAAR NIET OVER DE CONCRETE IMPACT OP HANDELSSTROMEN (WEL DÀT ER IMPACT IS MAAR NIET WÀT DE IMPACT IS) – Zoals eerder aangehaald door ESTEVAORDAL (met conclusies van INAMA) is het niet mogelijk om *in abstracto* conclusies te trekken over het stringente karakter van oorsprongsregels. Daarom is het zeer relevant de bevindingen en conclusies te kaderen binnen concrete *case studies*, die door het plaatsen van de oorsprongsregels in zijn bredere context van productiecapaciteit, handelsbeleid, loonkosten, ... de mogelijkheid bieden op multilateraal vlak adequaat op deze uitdagingen een

²⁰² A. MAVROIDIS, *Trade in Goods*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 220

²⁰³ Commission, Green Paper on the future of rules of origin in preferential trade arrangements, COM (2003) 787 FINAL, 10

²⁰⁴ Communication from the Commission on the management of preferential tariff arrangements, COM (97) 402 final, 14

antwoord te bieden en de verschuivingen naar het regionale niveau te proberen temperen en opnieuw handel op MFN-basis te laten zegevieren. Zo zal in de komende afdeling de Europese Unie behandeld worden, en meer bepaald de visserij-industrie en hoe dit kadert binnen het globale beleid van de Europese Unie en zal er ook nader ingegaan worden op *Brexit*. Verder zal binnen ASEAN gekeken worden naar de textielindustrie en ook naar de visserij. Tot slot zal er bekeken worden welke factoren zo belangrijk zijn dat zij voor handelspartners een protectionistisch beleid rechtvaardigen en hoe deze gekaderd en geremedieerd kunnen worden in het multilaterale handelssysteem (en overlegplatform dat de WHO biedt).

AFDELING I. DE EUROPESE UNIE

§1. Landbouwbeleid *impact assessment* (en gevolgen voor visserij in vrijhandelsverdragen van de Europese Unie)

4.1.1 LANDBOUWPRODUCTEN IN DE GLOBALE WERELDHANDEL (*FAIR AND MARKET-ORIENTED AGRICULTURAL TRADING SYSTEM*): OVER HET ALGEMEEN VRIJ HOGE MFN-TARIEVEN²⁰⁵ – Hoewel het aandeel van landbouw in de globale wereldhandel afnam van 10,5 % in 1998 naar 8,5 %, in tegenstelling tot het globale exportvolume, dat bleef stijgen en daarnaast blijft de landbouw een belangrijk domein van tewerkstelling in veel landen.²⁰⁶ In de *Uruguay Round* werd de lange weg naar de *WTO Agriculture Agreement* afgesloten, samen met de mogelijkheid exportsubsidies (vaak gebruikt om de surplussen op de markt te kunnen verkopen) toe te staan voor landbouwproducten en zekere importrestricties toe te passen omdat zo veel landbouwproducten gigantische barrières ondervonden, waar dringend een halt aan moest geroepen worden.²⁰⁷ De drie speerpunten waren: markttoegang, nationale steun bijvoorbeeld subsidies en exportsubsidies.²⁰⁸ Belangrijk is echter dat overeenkomstig Artikel 1, i) van Annex I bij de *WTO Agriculture Agreement* vis en visserijproducten en bosbouwproducten (*forestry products*) uitgesloten zijn van het toepassingsgebied van het *WTO Agriculture Agreement*.²⁰⁹ Zoals al aangehaald in § 38 zijn de MFN-tarieven voor landbouwproducten hoog, maar in het *WTO Agriculture Agreement 2017* verbinden ontwikkelde landen zich tot gemiddelde tariefreducties van 36 % (en minstens 15 % over een periode van 6 jaar) en

²⁰⁵ Considerations of the WTO Agreement on Agriculture (https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/14-ag_01_e.htm: geraadpleegd 12/04/2019)

²⁰⁶ Agriculture: explanation: https://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ag_intro01_intro_e.htm (geraadpleegd 12/04/2019)

²⁰⁷ <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/111/wto-agreement-on-agriculture> (geraadpleegd 12/04/2019)

²⁰⁸ Considerations of the WTO Agreement on Agriculture (https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/14-ag_01_e.htm: geraadpleegd 12/04/2019)

²⁰⁹ https://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ag_intro01_intro_e.htm (geraadpleegd 12/04/2019)

ontwikkelingslanden tot reducties tot 24 % en minstens 10 % over 10 jaar en zijn de minst ontwikkelde landen niet verplicht om enige reducties te verschaffen.²¹⁰ De *final bound duties* voor dierlijke producten zijn 51,7 % en de MFN toegepaste tarieven zijn 21,6 %, voor vis- en visserijproducten is dit respectievelijk 51,2 % en 11,5 % en is respectievelijk slechts 7,7 % en 11,3 % vrij van importheffingen.²¹¹ Het contrast is duidelijk met de machines en dergelijke: gemiddelde *final bound duties* bedragen tussen de 27 en 35 % (voor *manufactures*) en de MFN toegepaste tarieven liggen tussen de 1,2 en 7,3 % en is tussen de 44,3 % en 89,9 % vrij van importheffingen.²¹² Van een contrast gesproken: in totaal zijn vis en visserijproducten slechts 0,4 % van de totale import, waar *electrical machinery* dit al 6,9 % van de import bedraagt.²¹³ Gezien dat ongeveer de helft van de export van vis en schaaldieren afkomstig is van ontwikkelingslanden, is een van de belangrijkste onderwerpen inzake vis en schaaldieren de tariefreducties op deze goederen, samen met subsidies en anti-dumpingmaatregelen in het kader van de ‘NAMA’ onderhandelingen (*non-agricultural market access*).²¹⁴ Belangrijk is de bemerking dat de *bound tariffs* gemiddeld 34 % bedragen (waarvan de *extent of binding* gemiddeld ongeveer 69,4 % bedraagt) en de mediaan van *MFN applied tariffs* ongeveer 14 % bedraagt maar belangrijk is niet uit het oog te verliezen dat de EU, Japan en de Verenigde Staten beduidend hogere tarieven hebben dan de rest van de wereld (en zijn samen verantwoordelijk voor 75 % van de wereldwijde import van vis en schaaldieren) en bovendien (en dan vooral de EU) meer tarieflijnen, het aantal ligt meer dan dubbel zo hoog liggen dan de rest van de wereld.²¹⁵ MELCHIOR besluit dat de tarieven voor vis en schaaldieren gemiddeld (dit is daarom niet voor alle landen zo) beduidend hoger liggen inzake de *MFN applied tariffs* wanneer deze vergeleken worden met andere NAMA (*non-agricultural market access*) goederen, waaronder *manufactured goods*.²¹⁶ Onderhandelingen hebben vooral betrekking op de *bound rates*, en deze zullen soms beduidend moeten verlaagd worden om een impact te hebben op de effectieve *applied rates*, teneinde *water in the tariffs* te vermijden.²¹⁷ Dat er effectief een *preferential margin* door tariefconcessies in vrijhandelsverdragen is die loont, dus dat die marge de kost om te voldoen aan de oorsprongsregels overstijgt (volgens

²¹⁰ https://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ag_intro07_summary_e.htm (geraadpleegd 12/04/2019)

²¹¹ WTO World Tariff Profiles 2017: Applied MFN Rates (https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles17_e.pdf: geraadpleegd 12/04/2019), 82

²¹² WTO World Tariff Profiles 2017: Applied MFN Rates (https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles17_e.pdf: geraadpleegd 12/04/2019), 82

²¹³ WTO World Tariff Profiles 2017: Applied MFN Rates (https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles17_e.pdf: geraadpleegd 12/04/2019), 82

²¹⁴ A. MELCHIOR, “Tariffs in world seafood trade”, *FAO Fisheries Circular No. 1016*, 2016, 1

²¹⁵ A. MELCHIOR, “Tariffs in world seafood trade”, *FAO Fisheries Circular No. 1016*, 2016, 4

²¹⁶ A. MELCHIOR, “Tariffs in world seafood trade”, *FAO Fisheries Circular No. 1016*, 2016, 9

²¹⁷ A. MELCHIOR, “Tariffs in world seafood trade”, *FAO Fisheries Circular No. 1016*, 2016, 10

ESTEVAORDAL gemiddeld tussen de 2 en 5 %), is duidelijk wanneer de gemiddelde tarieven hoger liggen dan 1 of 2 %.²¹⁸ Inzake handel in vis en schaaldieren besluit MELCHIOR dat tariefpreferenties voor de Europese Unie belangrijk zijn en dat *preferential margins* tot 12 % kunnen bedragen, zij het dan evenwel dat deze cijfers voorzichtig benaderd moeten worden en bovendien dat tariefreducties ook kunnen toegestaan worden binnen quota's (de zogenaamde *TRQ's*).²¹⁹ Belangrijk is dat voor vis en visserijproducten zo veel vereisten waren met betrekking tot het schip, crew en locatie van het vissen dat de tariefpreferenties enkel nuttig waren wanneer er een voldoende grote commerciële vloot is in een bepaald land.²²⁰ Voornamelijk zalm en oceaantvissen (*pelagic fish*), vooral diepgevroren, worden zowel geïmporteerd als geëxporteerd naar voor 24,4 % is de import afkomstig van buiten de EU en is dan voornamelijk afkomstig van Noorwegen (25,9 %), China (6,9 %) en op de voet gevolgd door Marokko (5,1 %) en IJsland (4,8 %).²²¹ Vooral Spanje, Denemarken, Nederland en het Verenigd Koninkrijk exporteren buiten de EU en Zweden (ook de grootste importeur, 17,4 %, van vis afkomstig uit niet-EU lidstaten), Denemarken, Spanje en Nederland exporteren vooral naar andere EU lidstaten en Frankrijk, Italië, Duitsland en Spanje importeren vooral.²²² Gezien dat vooral Noorwegen importeert naar de EU en dan vooral naar Zweden, is het interessant om de handelsrelaties verder te onderzoeken.

4.1.2 *FISH AND FISHERIES NORWAY - SWEDEN: OORSPRONGSREGELS (IN VRIJHANDELSVERDRAGEN)* – Overeenkomstig artikel 4, lid 1, e), f) en g) PANEURO zal vis geacht worden geheel en al verkregen te zijn wanneer zij ofwel op het grondgebied van dat land gevestigd zijn, door de schepen van dat land buiten de territoriale wateren gevestigd zijn of wanneer deze vis verwerkt is in producten aan boord van een schip, dat overeenkomstig artikel 4, lid 2 PANEURO geregistreerd is in het exporterende land, onder de vlag vaart van of voor minstens 50 % in handen is van iemand die voldoende banden heeft met het exporterende land.²²³ Als eerste zal er nader ingegaan worden op de handelsrelaties inzake vis- en visserijproducten met de EVA. Overeenkomstig artikel 3 protocol 9 inzake handel in vis en andere mariene producten zijn de

²¹⁸ A. MELCHIOR, "Tariffs in world seafood trade", *FAO Fisheries Circular No. 1016*, 2016, 14

²¹⁹ A. MELCHIOR, "Tariffs in world seafood trade", *FAO Fisheries Circular No. 1016*, 2016, 16

²²⁰ E. NAUMANN, "Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements", *ICTSD Issue Paper No. 7*, 4

²²¹ Fisheries facts and figures https://ec.europa.eu/fisheries/facts_figures_en?qt-facts_and_figures=5 (geraadpleegd 13/04/2019)

²²² Fisheries facts and figures https://ec.europa.eu/fisheries/facts_figures_en?qt-facts_and_figures=5 (geraadpleegd 13/04/2019); P. SAMAVATI, "Norwegian fishing industry and its interaction with EU in the time of global economic crisis", *Master of Managerial economics*, (915) 926 (<https://thereferist.files.wordpress.com/2016/03/043.pdf>: geraadpleegd 13/04/2019)

²²³ Article 4 Regional Convention on pan-Euro-Mediterranean preferential rules of origin, *Official Journal of the European Union L 54/4*, 26.2.2013 ('PANEURO')

oorsprongsregels neergelegd in Protocol 4 van de Overeenkomst en overeenkomstig artikel 4 van protocol 9 zal alle steun die de mededinging verstoort in de visserijsector afgeschaft worden.²²⁴ De EVA oorsprongsregels zijn identiek aan de PANEURO oorsprongsregels inzake vis- en visserijproducten.²²⁵ Specifiek voor Noorwegen is vis voornamelijk te vinden in Hoofdstuk 3 en 16 van het *Norwegian Customs Tariff 2018*.²²⁶ Noorwegen is de tweede grootste exporteur van vis in de wereld en ongeveer 60 % van alle Noorse vis is bestemd voor de Europese markt, waardoor de EU de tweede grootste markt is van Noorwegen voor vis.²²⁷ In totaal zijn er drie visserijovereenkomsten met Noorwegen: een bilaterale overeenkomst inzake de Noordzee en de Atlantische Oceaan, een trilaterale overeenkomst Skagerrak en Kattegat en een overeenkomst aangaande vissen door Zweden in de Noorse wateren.²²⁸ Overeenkomstig artikel 1 van het *EEA Agreement*, zullen de EVA staten alle importheffingen in Tabel 1 van Appendix 2 afschaffen en ook geen kwantitatieve restricties toepassen waar de EU alle importheffingen zal afschaffen in Tabel II van Appendix 2 en ook geen kwantitatieve restricties toepassen op vis in Appendix 2.²²⁹ Belangrijk is ook dat er quota's zijn over bepaalde stocks in de Noordzee, de Barentssee, het Jan Mayen-eiland (in Spitsbergen), ten westen van de Britse eilanden en in de wateren van Groenland.²³⁰ Noorwegen is vooral verantwoordelijk voor de visvangst van haring, haddock en kabeljauw (14 %, CN 03 05 21 00: MFN 16 %, Noorwegen 0 % bij voldoen van het document Y021) en het kweken van zalm (73 %, CN 03 02 14 00 10, MFN: 2,00 % en *preferential tariff quota* voor Noorwegen van 6100 ton 0 %, voor CN 03054100 namelijk gerookte zalm is er een tariefquota van 0 % voor 450 ton) en forel (CN 03 02 11 QV van 500 ton gedurende het hele jaar, 0 % MFN).²³¹ Door

²²⁴ Article 3 and 4 of Protocol 9 on trade in fish and other marine products of the EEA Agreement, 30.03.2019 (<https://www.efta.int/media/documents/legal-texts/eea/the-eea-agreement/Protocols%20to%20the%20Agreement/protocol9.pdf>)

²²⁵ Article 4, 1, e) f) and g) and article 4, 2 Protocol 4 EEA Agreement (<https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/eea/the-eea-agreement/Protocols%20to%20the%20Agreement/protocol4.pdf> : geraadpleegd 12/04/2019)

²²⁶ Norwegian Customs Tariff 2018, <https://tolftariffen.toll.no/PageFiles/519079/Nor-CustomsTariff-2018.pdf> (geraadpleegd 12/04/2019)

²²⁷ ²²⁷ <https://www.regjeringen.no/en/topics/food-fisheries-and-agriculture/fishing-and-aquaculture/rad-1/fiskeriny/internasjonalt-fiskerisamarbeid/rydde-internasjonalt/fish/id685828/> (geraadpleegd 12/04/2019)

²²⁸ EU-Norway fisheries relations: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/deea/dv/27-fisheries_relations_20160309_27-fisheries_relations_20160309_en.pdf (geraadpleegd 13/04/2019)

²²⁹ Appendix II Protocol 9 on trade in fish and other marine products of the EEA Agreement, 30.03.2019 (<https://www.efta.int/media/documents/legal-texts/eea/the-eea-agreement/Protocols%20to%20the%20Agreement/protocol9.pdf>)

²³⁰ <https://www.regjeringen.no/en/topics/food-fisheries-and-agriculture/fishing-and-aquaculture/rad-1/fiskeriny/internasjonalt-fiskerisamarbeid/rydde-internasjonalt/fish/id685828/> (geraadpleegd 13/04/2019)

²³¹ CBI Trade Statistics: fish and seafood (https://www.cbi.eu/sites/default/files/market_information/researches/trade-statistics-fish-seafood.pdf; geraadpleegd 13/04/2019); <http://madb.europa.eu/madb/euTariffs.htm?productCode=03021300&country=NO> (geraadpleegd 13/04/2019); Commission implementing Regulation (EU) 2018/1607 of 24 oktober 2018, amending Council Regulation (EC) No

de Russische importban op onder andere Noorse, Europese en andere landen moest Noorwegen na 2014 een andere markt vinden voor meer dan 100 000 ton zalm waardoor de prijzen daalden, maar stegen daarna opnieuw weer omdat de wereldwijde productie met ongeveer 4 % daalde door een ziekte waardoor het aanbod niet kon voldoen aan de vraag.²³² Gemiddeld gezien is er een *preference utilization* van 84 % inzake de vrijhandelsverdragen van ‘de eerste generatie’ en die schommelt tussen 96 % , voor Tunesië, en 66 %, voor Noorwegen (in dalende lijn van 2013 van 74 % naar 66 %).²³³

4.1.3 ‘A SEA OF TROUBLES’: BREXIT AND THE FISHERIES QUESTION: ‘TAKING BACK CONTROL’ – Brexit leidt onvermijdelijk tot een herevaluatie van wie recht krijgt om te vissen in de EEZ van het Verenigd Koninkrijk, waar tot vandaag alle landen gelijke toegang hadden tot de Britse wateren. Noorwegen geeft toegang aan de EU om in zijn EEZ te vissen, en krijgt daarvoor ook toegang tot Britse wateren: ongeveer 54 % van de totale visvangst was door EU27, Noorwegen of de Faeroereilanden.²³⁴ In Annex I van de Verordening No. 1380/2013 inzake de CFP is een lijst te vinden met landen die toegang hebben tot verschillende havens in de toegang voor EU lidstaten in hun wateren voor het vissen van een aantal vissoorten, zo heeft Frankrijk bijvoorbeeld de mogelijkheid ongelimiteerd haring te vissen in *Flamborough Head East*.²³⁵

§2. Impact assessment oorsprongsregels in verdragen met ACP landen

4.2.1 OORSPRONGSREGELS IN VRIJHANDELSVERDRAGEN MET CARIBBEAN ACP-LANDEN – Belangrijk is te weten dat er oorspronkelijk andere oorsprongsregels waren onder de *Cotonou Agreement* met de ACP landen, maar de nieuwe oorsprongsregels in de *EPA’s (economic partnership agreement)* zijn minder restrictief voor textiel en vis- en visserijproducten, waaronder een vereenvoudiging van de eigendom van het schip en de *crew* en, een vrij fundamentele verandering, dat de vis van andere landen afkomstig kan zijn en toch nog steeds preferentiële

992/95 as regards Union tariff quotas for certain agricultural, processed agricultural and fishery products in Norway, *Official Journal of the EU*, 26.10.2018, L 268/22

²³² The EU Fish Market, 2018 edition (http://www.eumofa.eu/documents/20178/132648/EN_The+EU+fish+market+2018.pdf : geraadpleegd 14/04/2018)

²³³ Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on implementation of Free Trade Agreements, 1 January 2016 – 31 December 2016, SWD (2017) 364 final, 25

²³⁴ J. PHILIPSON and D. SYMES, “‘A sea of troubles’: Brexit and the fisheries question”, *Marine Policy* 90, 2018, (168) 169

²³⁵ Annex I Regulation (EU) No 1380/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 december 2013 on the Common Fisheries Policy, amending Council Regulations (EC) No 1954/2003 and (EC) No 1224/2009 and repealing Council Regulations (EC) No 2371/2002 and (EC) No 639/2004 and Council Decision 2004/585/EC

toegang verkrijgen, wanneer de vis lokaal verwerkt is geweest.²³⁶ Onder de *Cotonou Agreement* was volledige cumulatie mogelijk tussen de ACP-landen en in beperkte mate ook met andere ontwikkelingslanden die in hun nabijheid waren, in tegenstelling tot de GSP, waar cumulatie nog (veel) beperkter is.²³⁷ Belangrijk is dat voor de ACP landen die geen EPA afgesloten hebben, de GSP van toepassing is, waarvan de oorsprongsregels minder gunstig zijn dan onder de *Cotonou Agreement*, en wat dus ook een impact kan hebben op de cumulatie van oorsprong tussen ACP-landen onderling omdat in Annex I van Verordening No. 1528/2007 voorzien is dat enkel de landen die onderweg zijn een EPA af te sluiten of een afgesloten hebben mogelijkheid hebben tot cumulatie van oorsprong voor preferentiële toegang te verkrijgen tot de Europese markt en is nadien vervangen door Verordening 2016/1076, waarin bepaald is dat de verwerking van materialen uit de Unie of ACP landen verregaander dient te zijn dan de ontoereikende be- of verwerking maar hoeft geen toereikende be- of verwerking te zijn om oorsprong te verwerven en cumulatie met naburige ontwikkelingslanden is nog steeds mogelijk wanneer deze een meer dan ontoereikende be- of verwerking hebben ondergaan en deze naburige ontwikkelingslanden een overeenkomst hebben gesloten die adequate administratieve procedures voorziet om de correcte toepassing te verzekeren.²³⁸ Belangrijk is dat hieraan zonder onderbreking moet voldaan worden en het voorwerp moeten zijn van rechtstreeks transport, met uitzondering van de mogelijkheid in het land van doorvoer of opslag onder douanetoezicht te blijven en geen andere behandelingen ondergaan dan lossen en opnieuw laden of behandelingen om ze in goede staat te houden.²³⁹ Flexibele vereisten inzake de oorsprong in vis- en visserijproducten is een must en daarom zijn de vereisten waaraan de eigenaar of de crew van het schip zelf moeten voldoen, voor de ACP-landen versoepeld: de Unie erkent dat de schepen worden beschouwd als zijnde afkomstig van dat land wanneer dat land aangeboden heeft aan de Unie een charter- of leasingovereenkomst te onderhandelen maar dat de Unie het recht heeft dit te weigeren (*right of first refusal*) en dat de Unie van oordeel is dat het land in staat is om voor langere tijd

²³⁶ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/july/tradoc_151644.pdf (geraadpleegd 17/04/2019), E. NAUMANN, "Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements", *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, foreword vii

²³⁷ E. NAUMANN, "Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements", *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, 8

²³⁸ Article 6 Regulation (EU) 2016/1076 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 applying the arrangements for products originating in certain states which are part of the African, Caribbean and Pacific (ACP) Group of States provided for in agreements establishing, or leading to the establishment of, economic partnership agreements, *Official Journal of the European Union*, L185/1; E. NAUMANN, "Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements", *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, executive summary

²³⁹ Article 11 Regulation (EU) 2016/1076 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 applying the arrangements for products originating in certain states which are part of the African, Caribbean and Pacific (ACP) Group of States provided for in agreements establishing, or leading to the establishment of, economic partnership agreements, *Official Journal of the European Union*, L185/1

verantwoordelijk te zijn voor het nautische en commerciële beheer van het gecharterde of geleasede schip zelf.²⁴⁰ Normaal gezien moeten voor de vis, schaaldieren, weekdieren en andere ongewervelde waterdieren, alle gebruikte materialen volledig zijn verkregen behalve (0304) visfilets en ander visvlees en (0305) onder andere gerookte zalm, want dan mag de waarde van deze materialen die hun oorsprong niet vinden in dat land niet hoger zijn dan 15% van het afgewerkte product (*tolerance rule*). Ook is het belangrijk dat de voorwaarde dat zij ‘geen toereikende verwerking moeten hebben ondergaan’ voor cumulatie met Zuid-Afrika niet van toepassing is voor een hele lijst van visserijproducten in Aanhangsel 7 en 8 bij de Verordening.²⁴¹ De importheffingen voor Zuid-Afrika op 0301 levende vissen is 0 %, maar het MFN-tarief is ook wel 0 %, op voorwaarde dat de gebruikte ‘onderdelen’ volledig verkregen moeten zijn.²⁴² Op visfilets, opnieuw voor Zuid-Afrika (0304) zijn ongeveer alle tarieven herleid naar 0 %, maar de MFN-tarieven daarop zijn vaak 10 % of zelfs 20 % maar de ‘onderdelen’ moeten opnieuw volledig verkregen zijn uit Hoofdstuk 3, met als uitzondering de schol, waar nog steeds 2,7 % importheffing op verschuldigd is, in vergelijking met de 10 % MFN-heffing.²⁴³ Belangrijk is dat er hier geen quota’s zijn. Nu is het vooral belangrijk te besluiten dat voor de ACP-landen het feit dat de bemanning een direct effect had op de status van de gevangen vis, voor veel landen te strikt was, zij hebben namelijk niet allemaal een uitgebouwde commerciële vloot en bovendien zijn de CARICOM staten van oordeel dat alle vis die in hun EEZ gevangen is, dat die ook de status van goed hebbende zijn oorsprong in moeten krijgen.²⁴⁴

AFDELING II. ASEAN

§1. *Impact assessment*: externe handelsrelaties inzake landbouw met economisch sterkere landen

4.2.1 OORSPRONGSREGELS IN HANDELSRELATIES MET JAPAN – ASEAN heeft met Japan een *Comprehensive Economic Partnership Agreement (AJCEP)*, waarvan de onderhandelingen in

²⁴⁰ Article 3,3 Regulation (EU) 2016/1076 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 applying the arrangements for products originating in certain states which are part of the African, Caribbean and Pacific (ACP) Group of States provided for in agreements establishing, or leading to the establishment of, economic partnership agreements, *Official Journal of the European Union*, L185/1

²⁴¹ Article 6,5 Regulation (EU) 2016/1076 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 applying the arrangements for products originating in certain states which are part of the African, Caribbean and Pacific (ACP) Group of States provided for in agreements establishing, or leading to the establishment of, economic partnership agreements, *Official Journal of the European Union*, L185/1

²⁴² Market Access Database, South Africa

²⁴³ Market Access Database, South Africa

²⁴⁴ E. NAUMANN, “Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements”, *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, 31

2007 afgesloten werden en waarvan het omvattende karakter benadrukt werd in een gemeenschappelijke verklaring van de staatshoofden en dat in werking trad in 2008.²⁴⁵ Wat al meteen opvalt in het verdrag is dat in artikel 23, b) iv te lezen is dat de bemanningsvereisten voor de schepen strenger zijn dan de Europese variant: 75 % (in plaats van 50 %) moet de nationaliteit hebben van een van de handelspartners alvorens de door de bemanning gevangen vis buiten de territoriale zee recht heeft op preferentiële toegang.²⁴⁶ Overeenkomstig artikel 24 is diagonale cumulatie mogelijk tussen de handelspartners, volledige cumulatie niet omdat de gebruikte materialen hun oorsprong dienen te hebben op het grondgebied van een van de handelspartners, waarvan de RVC vereiste 40 % is of een CTC op het 4-cijferige niveau van de HS moeten hebben ondergaan, niettegenstaande de aanwezigheid van productspecifieke oorsprongsregels en om de RVC te berekenen, worden de transportkosten ingecalculeerd in de FOB-waarde en in sommige gevallen is er een *de minimis* voorzien.²⁴⁷ Per land zijn er verschillende tariefschema's die, afhankelijk van de categorisering, in verschillende fasen gaande van onmiddellijk tot 16 onderscheiden fasen, voor Japan, herleid worden naar een verminderd tarief, en zelfs 0 %, zij het dan evenwel dat er uitsluitingen zijn, gemarkeerd met een 'X'.²⁴⁸ Verschillende vissen zijn zo uitgesloten: haring, kabeljauw, makreel, ... en zijn ook in vrij hoge categorieën ingedeeld, wat wil zeggen dat het even kan duren tegen dat de tarieven op deze vissen volledig of gedeeltelijk geliberaliseerd zijn, in tegenstelling tot bijvoorbeeld producten in de chemiesector, daar vallen de meeste goederen in categorie 'A'.²⁴⁹

4.2.2 EU – ASEAN: BILATERALE ONDERHANDELINGEN (!) – Oorspronkelijk was het plan een vrijhandelsverdrag EU-ASEAN te onderhandelen, maar nadat de onderhandelingen in 2007 begonnen waren, besloot de EU uiteindelijk toch bilaterale vrijhandelsverdragen te onderhandelen met de landen van ASEAN afzonderlijk, zo begon de EU met Vietnam te

²⁴⁵ Joint Statement on the Conclusion of the Negotiations for the ASEAN-Japan Comprehensive Economic Partnership Agreement: <https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/asean/conference/joint0711.html> (geraadpleegd 20/04/2019)

²⁴⁶ Article 23 b) iv Agreement on Comprehensive Economic Partnership Among Japan and Member States of the Association of Southeast Asian Nations (<https://www.mofa.go.jp/policy/economy/fta/asean/agreement.pdf> : geraadpleegd 20/04/2019)

²⁴⁷ Article 24 Agreement on Comprehensive Economic Partnership Among Japan and Member States of the Association of Southeast Asian Nations (<https://www.mofa.go.jp/policy/economy/fta/asean/agreement.pdf> : geraadpleegd 20/04/2019)

²⁴⁸ Part 12, Section 1 'Notes for Schedule of Japan', Agreement on Comprehensive Economic Partnership Among Japan and Member States of the Association of Southeast Asian Nations (<https://www.mofa.go.jp/policy/economy/fta/asean/part12.pdf> : geraadpleegd 20/04/2019)

²⁴⁹ Part 12, Section 2 'Schedule for Japan', Agreement on Comprehensive Economic Partnership Among Japan and Member States of the Association of Southeast Asian Nations (<https://www.mofa.go.jp/policy/economy/fta/asean/part12-2.pdf> : geraadpleegd 20/04/2019)

onderhandelen in 2012 en met Indonesië in 2016.²⁵⁰ ASEAN is de derde grootste handelspartner van de EU buiten Europa en is de tweede grootste handelspartner van ASEAN, goed voor 13 % van de totale ASEAN handel en de EU is de grootste investeerder in ASEAN landen en de omgekeerde tendens is een groeiend patroon.²⁵¹

§2. *Impact assessment*: vrijhandelsverdragen met economisch even sterke of minder sterkere handelspartners

4.3.1 ASEAN – KOREA VRIJHANDELSVERDRAG – Heel interessant om te lezen is dat inzake vis er geen bemanningvereisten zijn voor het vissen buiten de territoriale wateren, in tegenstelling tot de voorgaande vrijhandelsverdragen, waar een vrij strenge vereiste van 50 % tot zelfs 75 % opgenomen was.²⁵²

²⁵⁰ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/asean/> (geraadpleegd 20/04/2019)

²⁵¹ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/asean/> (geraadpleegd 20/04/2019)

²⁵² Annex 3 Rules of Origin to the ASEAN – Korea Free Trade Agreement, <https://akfta.asean.org/uploads/docs/akfta-rules-of-origin.pdf> (geraadpleegd 20/04/2019)

BESLUIT

Het is een nobel doel de consumenten- en nationale belangen te beschermen, maar wanneer de slinger te ver doorslaat, kan dit resulteren in excessief materialisme en gevaarlijk protectionisme. Het gaat dus allemaal over een balans tussen het inherente comparatieve voordeel dat gelegen is in de productiekosten en de voordelen verkregen door tariefverminderingen. Echter, met de verschillende rondes op het niveau van de WHO, zijn de MFN-tarieven voortdurend verlaagd waardoor in verschillende sectoren de kost om te voldoen aan deze oorsprongsregels niet meer opweegt tegen de tariefverminderingen, wat dus leidt tot een laag preferentiegebruik.

Er zijn namelijk grotendeels twee vormen van economische integratie: *policy-driven market integration* en *market-driven integration*. De Europese Unie is een voorbeeld van het eerste, ASEAN van het tweede. Wat duidelijk is, is dat de productspecifieke vereisten en dan ook vooral de kost om te bewijzen dat zij effectief aanspraak maken op zo een tariefvermindering, vaak erg strikt zijn. Niet alleen door de vereisten zelf, wat vooral problematisch is voor kmo's, maar de economische verwevenheid die daarnaast ook zou moeten optreden/treedt op tussen de handelspartners. Vrijhandelsverdragen zijn dus *both stumbling blocks and building blocks*. Wat vooral problematisch is, is de beperking van de mogelijkheid inputs uit derde landen om goederen te produceren ongelimiteerd te gebruiken. Dit is evident, uiteraard, maar dit zou beter gemonitord moeten worden. Een voorbeeld is de bemanningsvereisten voor vis gevangen in de EEZ. Daarnaast is protectionisme is nog sterk aanwezig in landbouwproducten. Voor Afrikaanse landen is het vaak onhaalbaar om een goed uitgebouwde vloot te hebben en de EU heeft dit ook ingezien en de bemanningsvereisten afgezwakt. Voor de EVA-landen is dit geen probleem. Bij ASEAN, zijn de bemanningsvereisten zelfs versterkt in hun vrijhandelsverdrag met Japan maar zijn spoorloos verdwenen in het vrijhandelsverdrag met Korea. Dit toont de economische impact aan van de oorsprongsregels.

Nu de MFN-tarieven gestaag omlaag gaan, is het belangrijk te remediëren aan enerzijds, de al te strikte vereiste om inputs te sourcen op het grondgebied (de economische impact) en anderzijds, de administratieve vereisten (*next frontier*). Op het niveau van de WHO zijn er verschillende mogelijkheden om de *mutual understanding* te verhogen. Duidelijke ideeën liggen aan de grondslag van de WHO en zouden moeten bewaard worden. Verder zou moeten benadrukt worden dat de oorsprongsregels puur objectief moeten benaderd worden, wat niet evident is in de huidige vormen van diepere economische integratie. Transparantie is ook zeer belangrijk en het transparantiemechanisme zou terug werkelijk inhoud moeten krijgen en als laatste zou een geschillenbeslechtsmechanisme op vlak van de WHO een oplossing kunnen bieden.

BIBLIOGRAFIE

WETGEVING

Kyoto Conventie van 18 mei 1973

WTO Agreement on Agriculture

Agreement on the Rules of Origin

Art. XXIV GATT

Arts. I, 1) and III GATT (https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/gatt47.pdf: laatst geraadpleegd 23/04/2019);

The International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (Kyoto Convention) <http://dcfta.md/eng/rules-of-origin> (geraadpleegd 24/04/2019),

The International Convention on the Harmonised Commodity Description and Coding System, http://www.wcoomd.org/en/topics/nomenclature/instrument-and-tools/hs_convention.aspx (geraadpleegd 10/04/2019)

Regional Convention on pan-Euro-Mediterranean preferential rules of origin, *Official Journal of the European Union* L 54/4, 26.2.2013 ('PANEURO')

Article 3 and 4 of Protocol 9 on trade in fish and other marine products of the EEA Agreement (<https://www.efta.int/media/documents/legal-texts/eea/the-eea-agreement/Protocols%20to%20the%20Agreement/protocol9.pdf> : geraadpleegd 12/04/2019)

Protocol 4 EEA Agreement (<https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/eea/the-eea-agreement/Protocols%20to%20the%20Agreement/protocol4.pdf> : geraadpleegd 12/04/2019)

Agreement on Comprehensive Economic Partnership Among Japan and Member States of the Association of Southeast Asian Nations (<https://www.mofa.go.jp/policy/economy/fta/asean/agreement.pdf> : geraadpleegd 20/04/2019)

Part 12, Section 2 'Schedule for Japan', Agreement on Comprehensive Economic Partnership Among Japan and Member States of the Association of Southeast Asian Nations (<https://www.mofa.go.jp/policy/economy/fta/asean/part12-2.pdf> : geraadpleegd 20/04/2019)

Verordening (EEG) Nr. 2454/93 van de Commissie van 2 juli 1993, houdende vaststelling van enkele bepalingen ter uitvoering van Verordening (EEG) nr. 2913 van de Raad tot vaststelling van het communautair douanewetboek

Regulation (EU) No 978/2012 of the European Parliament and of the Council of 25 october 2012 applying a scheme of generalised tariff preferences and repealing Council Regulation (EC) No 732/2008

Council Regulation (EEC) No 2658/87 on the tariff and statistical nomenclature and on the Common Customs Tariff

Annex I Regulation (EU) No 1380/2013 of the European Parliament and of the Council of 11 december 2013 on the Common Fisheries Policy, amending Council Regulations (EC) No 1954/2003 and (EC) No 1224/2009 and repealing Council Regulations (EC) No 2371/2002 and (EC) No 639/2004 and Council Decision 2004/585/EC

Regulation (EU) 2016/1076 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 applying the arrangements for products originating in certain states which are part of the African, Caribbean and Pacific (ACP) Group of States provided for in agreements establishing, or leading to the establishment of, economic partnership agreements, *Official Journal of the European Union*, L185/1

Communication from the Commission to the Council, concerning the unification of rules of origin in preferential trade between the EC, the central and East European Countries and the EFTA countries, SEC (94) 1897 FINAL, 2

Commission des Communautés Européennes: Communication de la Commission au Conseil au-déla des accords Européens: préparations des pays d'Europe Centrale et Orientale à l'adhésion, COM (94) 320 FINAL

Barcelona Declaration, adopted at the Euro-Mediterranean Conference, 27-28/11/1995

Communication from the Commission on the management of preferential tariff arrangements, COM (97) 402 final,

Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the Economic and Social Committee: the rules of origin in preferential trade arrangements, Orientations for the future, COM (2005) 100 final

Commission, Green Paper on the future of rules of origin in preferential trade arrangements, COM (2003) 787 FINAL

Commission implementing Regulation (EU) 2018/1607 of 24 oktober 2018, amending Council Regulation (EC) No 992/95 as regards Union tariff quotas for certain agricultural, processed agricultural and fishery products in Norway, *Official Journal of the EU*, 26.10.2018, L 268/22

Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on implementation of Free Trade Agreements, 1 January 2016 – 31 December 2016, SWD (2017) 364 final, 1 – 41

RECHTSPRAAK

Turkije – Textiles case

United States – Rules of Origin for Textiles and Apparel Products: Report of the Panel, *World Trade Organisation*, 2003, WT/DS243/R, 70

RECHTSLEER

ADLUNG R. en MAMDOUH H., “Plurilateral trade agreements: an escape route for the WTO?”, *WTO Economic Research and statistisch division (WTO Working Paper ERSD-2017-03)*, 2017, 23 p.

ALLESSANDRINI D., “WTO and current trade debate: an enquiry into the intellectual origins of free trade thought”, *Int. T.L.R.*, 2005, 55 – 60

AZMEH S., “Transient global value chains and preferential trade agreements: rules of origin in US trade agreements with Jordan and Egypt”, *Cambridge Journal of Regions, Economic and Society*, 2015, 475 – 490

BARTELS L., “The trade and development policy of the European Union”, *E.J.I.L.* 2007, 715 – 758

BERGAMI R., “Rules, regulations & procedures of the ASEAN-Australia-New Zealand Free Trade Area (AANZFTA)”, *14 VJ 319*, 319 – 339

BRENTON P. and MANCHIN M., *The Role of Rules of Origin*, *CEPS Working Document No. 183*, 2003, 1 – 26

CARPENTER T. en LENDLE A., “How preferential is World Trade?”, *CTEI Working Paper*, 2010, 32, 1 – 25

COYLE J., “Rules of origin as instruments of foreign policy: an analysis of the integrated sourcing initiative in het U.S.-Singapore Free Trade Agreement”, *Yale Int'l L.*, 2004, 545 – 579

DE BEAUFORT V., “The European Union and the new face(s) of international trade”, *I.B.L.J.* 2015, 39 – 67

DE MEESTER B. en WOUTERS J., *The World Trade Organisation: A Legal and Institutional Analysis*, 2007, Antwerpen, Intersentia, 301 p.

ELMS D., “The Trans-Pacific Partnership: the challenges of unraveling the Noodle Bowl”, *International Negotiation* 18, 2013, 25 – 47

ESPITA A., MATTOO A., MIMOUNI M., PICHOT X., ROCHA N., “How Preferential is Preferential Trade?”, *World Bank Group: Policy Research Working Paper 84466*, 2018, 1 – 32

FALVEY R. and REED G., “Economic effect of Rules of Origin”, *Journal of International Economics* 23, 210 – 229

FELBERMAYR G., TETI F., YALCIN E., “On the profitability of trade deflection and the need for rules of origin”, *IDEAS Working Paper Series from RePEc*, 2018, https://ideas.repec.org/p/ces/ceswps/_6929.html , 71 p.

FLORES C.A. en GLADSTONE J., “Free trade agreements: compliance with rules of origin and utilisation of preferential tariffs”, *Int. T.L.R.* 2017, 113 – 115

FROESE M. D., “Mapping the scope of dispute settlement in regional trade agreements: implications for the multilateral governance of trade”, *World T.R.* 2016, 15 (4), 563 – 585

HOEKMAN B., INAMA S., “Harmonisation of Rules of Origin: An Agenda for Plurilateral Cooperation?”, *East Asian Economic Review* vol. 22, 1, 3 – 28

INAMA S., *Rules of origin in international trade*, 2011, Cambridge, Cambridge University Press, 610 p.

JOHNSTON M. en TREBILCOCK M.J., “Fragmentation in international trade law: insights from the global investment regime”, *World T.R.* 2013 12 (4), 621 – 652

KAZUNOBU H., HANSUNG K. en HYUN-HOON L., “Determinants on utilization of the Korea-ASEAN free trade agreement: margin effect, scale effect, and ROO effect”, *World T.R.*, 2014, 499 – 515

- KIM J.B., “Exclusionary rules of origin of mega-RTAs under WTO law: mega-RTA ‘fracturing’ its overlapping RTA”, *World T.R.*, 2018,17 (1), 121 – 144
- KOMURO N., “ASEAN and preferential rules of origin”, *J. World. Investment & Trade*, 2004, 709 – 760
- MAVROIDIS A., *Trade in Goods*, Oxford, Oxford University Press, 2012, 899 p.
- MAVROIDIS P.C., VERMULST E., “The Case for Dropping Preferential Rules of Origin”, *Journal of World Trade* 52, no 1, 2018, 1 – 14
- MCRAE D., “MFN in the GATT and the WTO”, *7 Asian J. WTO & Int’l Health L. & Pol’y*, 2012, 1 – 22
- MELCHIOR A., “Tariffs in world seafood trade”, *FAO Fisheries Circular No. 1016*, 2016, 1 – 30
- LOONEY R.E., *Handbook of International Trade Agreements, Country, Regional and Global approaches, 1st edition*, 2018, Routledge, 462
- E. NAUMANN, “Rules of origin in EU-ACP Economic Partnership Agreements”, *ICTSD Issue Paper No. 7*, 2010, 1 – 42
- OMEY S., “Harmonizing non-preferential rules of origin : economic aspects », onuitg. thesis, faculteit Economie KU Leuven, 2008, 44 p.
- PANEZI M., “The two noble kinsmen: internal and legal transparency in the WTO and their connection to preferential and regional trade agreements”, *Brit. J. Am. Legal Stud.*, 2016, (539) 542 – 569
- PHILIPSON J. and SYMES D., “‘A sea of troubles’: Brexit and the fisheries question”, *Marine Policy* 90, 2018, 168 – 173
- REICH A., “Bilateralism versus multilateralism in international economic law: applying the principle of subsidiarity”, *U. Toronto L. J.*, 2010, 263 – 286

REYNA J. V., “A preliminary review on the operation and effect of the NAFTA rules of origin”, *I US-Mex. L.J.*, 127 – 160

SCHWARTZ B., “Reinvigorating the World Trade System”, *Asper Rev. Int’l Bus. & Trade L.*, 2013, 1 – 25

TAN L. H., “Will ASEAN economic integration progress beyond a free trade area.”, *I.C.L.Q.*, 2004, 935 – 967

TAUWHARE R. , “Brexit: achieving near-frictionless trade”, *Int. T.L.R.*, 2017, 89 – 96

TEVINI A. G., “ASEAN’s Long Journey to Effective Trade in Goods Liberalization: Scope and Depth of Integration Commitments Under the ASEAN Trade in Goods Agreements”, *50 Journal of World Trade*, Issue 6, 2016, 997–1028

TREBILCOCK M.J., *Understanding trade law*, 2011, Edward Elgar, Massachusetts, 204 p.

WANG J., “China, India and regional economic integration in Asia: the policy and legal dimensions”, *S.Y.B.I.L.*, 2006, 269 – 305

VAN DE HEETKAMP A., TUSVELD R., *Origin management: Rules of Origin in Free Trade Agreements*, 2011, Heidelberg Dordrecht Londen New York, Springer, 237 p.

J. WANG, “China, India and regional economic integration in Asia: the policy and legal dimensions”, *S.Y.B.I.L.*, 2006, 269 – 312

WINSLET G., “Critical Mass Agreements: The Proven Template for Trade Liberalisation in the WTO”, *World Trade Review*, 2018, 405 – 426

Working Party On The Free-Trade Agreement Between Canada and the United States Report, 13, L/6927, Oct. 31, 1991

X, “the noodle bowl: why trade agreements are all the rage in Asia”, *The Economist*, 3 september 2009 (geconsulteerd 31/10/2018)

X, “The WTO and preferential trade agreements: from co-existence to coherence”, *World Trade Report 2011*, (42) 45

YI J., “Rules of origin and the use of free trade agreements: a literature review”, *World Customs Journal*, volume 9 number 1, 43 – 58

ONLINE BRONNEN

Preamble to the Agreement Establishing the World Trade Organisation, https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/04-wto.pdf (laatst geraadpleegd 23/04/2019);

https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact3_e.htm (laatst geconsulteerd 31 oktober 2018)

<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/111/wto-agreement-on-agriculture> (geraadpleegd 12/04/2019)

Agriculture: explanation: https://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ag_intro01_intro_e.htm (geraadpleegd 12/04/2019)

https://www.wto.org/english/tratop_e/agric_e/ag_intro07_summary_e.htm (geraadpleegd 12/04/2019)

WTO World Tariff Profiles 2017: Applied MFN Rates (https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/tariff_profiles17_e.pdf: geraadpleegd 12/04/2019), 250 p.

<http://blogs.worldbank.org/trade/picture-trade-types-tariffs-explained> (geraadpleegd 12/04/2019)

Norwegian Customs Tariff 2018, <https://tolltariffen.toll.no/PageFiles/519079/Nor-CustomsTariff-2018.pdf> (geraadpleegd 12/04/2019)

<https://www.regjeringen.no/en/topics/food-fisheries-and-agriculture/fishing-and-aquaculture/rad-1/fiskeri-ny/internasjonalt-fiskerisamarbeid/rydde-internasjonalt/fish/id685828/> (geraadpleegd 12/04/2019)

Fisheries facts and figures https://ec.europa.eu/fisheries/facts_figures_en?qt-facts_and_figures=5
(geraadpleegd 13/04/2019)

P. SAMAVATI, “Norwegian fishing industry and its interaction with EU in the time of global economic crisis”, Master of Managerial economics , (915) 926
(<https://thereferist.files.wordpress.com/2016/03/043.pdf>: geraadpleegd 13/04/2019)

EU-Norway fisheries relations:
http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/deea/dv/27-fisheries_relations_20160309_/27-fisheries_relations_20160309_en.pdf (geraadpleegd 13/04/2019)

CBI Trade Statistics: fish and seafood
(https://www.cbi.eu/sites/default/files/market_information/researches/trade-statistics-fish-seafood.pdf: geraadpleegd 13/04/2019)

<http://madb.europa.eu/madb/euTariffs.htm?productCode=03021300&country=NO> (geraadpleegd 13/04/2019)

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/july/tradoc_151644.pdf (geraadpleegd 17/04/2019)

http://madb.europa.eu/madb/roo_results.htm#helpfull (en alle voorgaande zinnen uit deze paragraaf: geraadpleegd 20/04/2019)

Joint Statement on the Conclusion of the Negotiations for the ASEAN-Japan Comprehensive Economic Partnership Agreement: <https://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/asean/conference/joint0711.html> (geraadpleegd 20/04/2019)

Part 12, Section 1 ‘Notes for Schedule of Japan’, Agreement on Comprehensive Economic Partnership Among Japan and Member States of the Association of Southeast Asian Nations
(<https://www.mofa.go.jp/policy/economy/fta/asean/part12.pdf> : geraadpleegd 20/04/2019)

<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/asean/> (geraadpleegd 20/04/2019)

Three largest global players for international trade: EU, China and the USA,
<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics->

explained/index.php?title=International_trade_in_goods#A_small_deficit_for_extra-EU_trade_in_2018_after_five_years_of_surpluses (geraadpleegd 24/04/2019)

UNCTAD, “ASEAN at 50: Achievements and Challenges in Regional integration”,

https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/gdsecidc2017d2_en.pdf (geraadpleegd 24/04/2019)

https://fta.miti.gov.my/index.php/pages/view/17 (geraadpleegd 24/04/2019)

https://www.wto.org/english/tratop_e/roi_e/marti_escaith22916.pdf (geraadpleegd 27/04/2019)

VILLEGAS N., “Rules of Origin in the agrifood trade”

(*http://repositorio.iica.int/bitstream/11324/6049/2/BVE17099263i.pdf*: geraadpleegd 27/04/2019)